

DISSERTATIONIS JURIDICÆ

DE

OPERARUM

DEBITARUM MUTATIONE,

Von Veränderung der schuldigen

Dienste /

PARS TERTIA

POTISSIMUM

DE

REMEDIIS IN MUTATIONE

OPERARUM JUSTE ADHIBENDIS,

AGENS;

QUAM

ANNUENTE DEO

SUB PRÆSIDIO

DN. MELCH. DETHMARI
GROLMANNI,

ICTI, CONSILIARII HASS. DARMSTAD. SYNDICI ET
PROFESS. IN ALMA LUDOVIC. ORDIN. EJUSDEMQUE
P. t. RECTORIS ET FACULT. JURID. DECANI,

LONGE CELEBERRIMI,

IN AUDIT. ACTORUM SOLENNI

DIE XXVI. APRIL. MDCCXV.

PUBLICÆ DEFENDENDÆ SUSCIPIT

CHRIST. SIGISM. HOFMANN,
WEZLARIENSIS.

GIESSÆ, Typis EB. HENR. LAMMERS, Acad. Typogr. 1733.

CAPUT V.

De Remediis possessorium res- picientibus.

SUMMARIA.

In §. I. Ratio connexionis & utilitas in actionibus cognoscendis consistens, ostenditur.

§. II. Remedia intuitu operarum competentia, vel iudicii possessorii vel petitorii sunt, prius posteriori praefertur, nisi hoc sit notorium.

§. III. Possessorii tam ordinarii quam extraordinarii descriptionem, & disquisitionem quo Jure Summariissimum introductum fuerit? continet.

§. IV. Causas introductionis & quid in puncto operarum Juris sit? exponit.

§. V. Quomodo in mutatione operarum Eminentium à Statibus;

§. VI. Vel Vulgarium à Dominis Jurisdictionalibus procedatur; & an modus ille adversus subditos contumaces etiam in quibuslibet Privatis approbetur? latius disquiritur.

A 2

§. VII.

§. VII. Ubi contumacia enormior est, ibi aliquando emigratio pertinacibus injungitur vel relegatio dictatur, ad observantiam tamen potissimum in hac materia respiciendum.

§. VIII. Principes & Status, quoties Jus mutationis dubium & illiquidum est, ne quidem in Eminentibus;

§ IX. Multo minus in vulgaribus, violentis remediis utuntur.

§. X. Sed Injustitiam negotii coram proprio Dicasterio inquirunt, ibique Processu sufficienter instructa, causam decidunt, vel acta transmittunt.

§. XI. Operarum Dominis pro tuendo quasi possessionis Jure, utile interdictum uti possidetis conceditur.

§. XII. Et in possessoria Summariissimo unicus actus quiete exercitus nec contradictus, ad manutenendum sufficit.

§. XIII. Neque viciositas tituli, nisi hac sit liquidissima, vel quis pendente lite quasi possessionem obtinuerit, attenditur.

§. XIV. In Summariissimo actus noviores, in ordinario antiquiores respicimus, nec utile interdictum Suis heredibus datur, nisi vi Statuti possessio ipso Jure transcat.

§. XV. Ad hoc interdictum prater quasi possessionem à parte actoris, intuitu rei turbationem vel per se vel per alium factam desideramus, ex inquietatione autem defuncti non tenetur haeres, tendit ad mutationem & damni dati reparationem, idemque in praxi ad cautionem de non amplius molestando, ratione cujus hodie in Camera Imperiali Mandata cum vel sine clausula decernuntur.

§. XVI. Competit quoque hoc interdictum, quoties Dominus à subditis alieni territorii qualescunque operas exigit.

§. XVII. Operarum Dominis porro certa ratione interdictum unde vi, (quod etiam in heredes transit,) applicatur.

§. XVIII. Magis expeditum vero est remedium Can. redintegranda, causa. 3. qu. 1. cujus differentia ab interdicto unde vi &

vi & à conditione ex cap. 18. X. de restitutione spoliator. demonstrantur.

§. XIX. In cap. 10. X. de Restit. Spoliat. non contineri remedium speciale contra Engelbrechtum & quid hodie in camera obtineat ? assignatur.

§. XX. Adversus fugientes & in aliud territorium se recipientes homines proprios remedium l. 14. C. de Agric. & Censit. locum habet nec illud per questionem Dominii impeditur, nisi de eo notorie constet.

§. XXI. Operarum debitoribus in quasi possessione libertatis turbatis, adversus Dominos etiam interdictum uti possidetis utile assignatur.

§. XXII. Dejectis vero Remedia recuperanda possessionis, Civilia & Canonica conceduntur.

§. XXIII. Qua etiam subditis adversus Superiores (modo verbis in factum temperatis utantur) concedimus, eaque remedia multo magis, quando Dominus Jurisdictione destituitur, aut Subditos alieni territorii spoliati, obtinebunt.

§. XXIV. Exceptione Spolii quoque, ante litem contestatam regulariter proponenda, se tuentur operarum debitores, & si spoliium per modum actionis jam tum propositum fuerit, non vero Spolium patris indistincte obest liberis.

§. XXV. Exceptiones à Regula, Spoliatus ante omnia restituentus, tradit.

§. XXVI. Insuper imploratio officii Judicis Subditis adversus Dominos non denegatur, & iis Superior ex officio dum injuste supprimuntur, succurrere tenetur, non solent autem contra Dominos Mandata sine clausula decerni, nisi litera informativa (Bericht Schreiben) praeferant.

§. XXVII. Fallit, si suppressio notoria sit.

§. XXVIII. *Periculofum eſt ſubditis veſſentiam ſuadere, niſi forte officiales ſine prævio Mandato Superioris & de facto procedant.*

§. XXIX. §. ſin. *Dicta commodè ad Servitia Feudalia applicantur.*

§. I.

Quia parum eſt Jus, in puncto mutationis Operarum obtineas, noſſe, quando actiones, quibus illud legitime perſequimur, ignoramus; Et vero ingentes circa hanc materiam, à Viris etiam de ſtudio Jurisprudentiæ alias optime meritis, ſæpe numero committi ſolent errores, quibus Advocati vel Clientes in tranſverſum ducti, cauſæ magis ob quam prodeſſe ſolent; Hinc (quod juſtus quoque tractandi ordo poſtulat) ea qua par eſt brevitate remediorum, tam Domino adverſus Operarum debitores, quam his adverſus illos competentium ſummam ſolummodo, accuratiorem hujus thematicæ limam poſterioribus curis & alieno tempori reſervantes, in præſentiarum trademus, indeque tanto majorem nobis fructum pollicemur, quanto certius eſt, eſſi actiones quoad nomen edere in judicio non ſit neceſſarium, libellus tamen ita formari debeat, ut Judici, ex facto inibi propoſito, de genere actionis ſufficienter conſtare queat *l. 3. C. de Edend. arg. C. 6. de judic. C. ſin. de Libell.* Struv. *Exerc. 5. Lyncker Reſol. 688.* in dubio autem illa actio, quæ actori utilior eſt, in judicium deducta videtur. *Mev. P. 3. Dec. 207. Brummem, in Proc. C. 5. n. 14.*

§. II.

Ante omnia vero majoris elucidationis gratia præmittendum, quod remedia, quæ intuitu mutationis Operarum de Jure prodita ſunt, vel Poſſeſſorium vel Petitorium reſpiciant,

spiciant, illud sicutl primum in discussione locum occupat
§. 4. *Inst. de Interdict. L. 24. de R. V.* nisi Petitorii causa aperta
sit, tunc enim possessorium, licet liquidum, ne lites præ-
ter necessitatem cumulentur, pluribus & inutilibus proces-
sum ambagibus crumenæ subditorum emungantur, & no-
civus partibus circulus admittatur, à Petitorio absorbetur,
*cap. 2. & 5. X. caus. poss. & propr. post sententiam L. 9. C. de sen-
tent. & interloc. Gail. L. 1. O. 61. n. 12. Mynf. Cent. 3. O. 93.
Mev. P. 6. Dec. 100. Honded. V. 1. C. 23. n. 38.* Et quamvis
sententia hoc casu, minime petitis libelli, sufficit tamen,
quod Actis & probatis conformis existat. *Struv. Ex. 44. Th.
s. Lauterb. in Comm. sub tit. de re judic. §. 14.*

§. III.

Est autem iudicium possessorium, in quo controver-
sia, de civili vel naturali rei alicujus possessione vel quasi, aut
ipsa rei insistentia ortæ legitimo modo terminantur, aliud
Summariissimum, quod & Extraordinarium, Summarium
interdum quoque Momentaneum, scil. vel ratione celeris
expeditionis, aut præjudicii facile in Ordinario reparabilis
juris interpretibus audit, & teste *Struv. in S. I. C. Exerc. 45.
Thes. 172.* dicitur, in quo de simplici & plano celeriter, sine
longo litis sufflamine inspecta tantum facti veritate procedi-
tur, aliud Ordinarium seu Plenarium in quo solennis iudicii
ordo cum plena ipsius possessionis probatione desideratur,
*Gail. 1. Obs. 7. n. 2. Brunn. in Process. Crv. cap. 1. n. 16. seqq.
Frid. Mind. de Interdict. Comm. 26. n. 71. Blum. in Process. Cam.
tit. 31. n. 10.* de Jure Romano omnis causa possessionis sum-
marim amputatis litium ambagibus cognoscenda & termi-
nanda *L. 8. Unde vi L. 3. C. de Interdict. L. ult. C. Quor. bonor.*
maxime postquam mos dandi formulas abrogatus fuit, olim
enim imago quædam Summariissimi fuit, nam violatus im-
plorabat

plorabat interdictum, hoc Prætor illico interponebat, reo parente, cessabat Judicis officium, sin minus, is in causa liquida via executionis læso succurrebat *L. 3. ne vis fiat ei.* In re dubia vero Judicem pedaneum dabat *L. 21. quod vi aut clam.* Hub. in prælect. ad Pand. sub tit. de Salv. Interdict. in Epilog. Cæterum in Jure Canonico & Camerali distinctio hæc indubitatum fundamentum habet, in *P. 2. tit. 21. Ordin. Cam.* & *Clement. Sæpe X. de V. S.* Struv. *d. l.* inquirendum itaque an & quodnam, in materia Operarum Possessorium, locum sibi vindicet?

§. IV.

Et quamvis omnes causæ ordinariam & plenam negotii discussionem regulariter requirant, ad Summarium vero nonnisi ea quæ moram non ferunt Brunn. *d. l.* referantur, de Jur. Cam. quoque ut periculum armorum item scandali & seditionis subsit, in dict. Ord. desideretur nominatim, late Blum. *T. 31.* tamen quia mora quoque in materia Mutationis Operarum sæpe periculosa, & metus armorum præsertim, inter Potentes subesse potest, quid enim si Status in alterius Con-Status territorio hanc sibi mutationem arroget? Praxis quoque uti cuilibet in foro versanti constat, laxiorem hujus Possessorii usum introduxit, Mev. *P. 1. Dec. 139.* Gail. *L. 3. O. 5. n. 2.* imo in puncto servitutis ipsarumque Operarum (quo quid de probatione tituli sit) Summariissimum obtinet Lyncker *Dec. 444.* Engelbr. *de Oper. Rustic. Thes. 91. in fin.* hinc judicium hoc, cum in mutatione operas legitime debitas præsupponamus, tanto minus exulabit, modo observemus, quoties agenti Jus Commune resistit, uti in Operis ex Jure Superioritatis fluentibus contingit, toties Summariissimo non esse locum, sed regulariter plenariam causæ discussionem requiri, Stryck, *Dissert. de necessit. Edend*

Edend. tit. C. 3. n. 32, § 36. Brunn. Cent. 4. Dec. 24. Text. de Poss. Jurisdic. §. 30. Nec manutentionem sine tituli probatione, quæ alias ordinarie in Interdict. uti poss. non desideratur, decerni Mev. p. 4. d. 356. seq. § p. d. 178.

§. V.

Mutat itaque Dominus Operas vel Eminentes, vel Vulgares, Illas aut in proprio, aut in alieno territorio, priori casu, sive in quasi possessione mutationis constitutus fuerit, sive non, quia hæc ex Jure Majestatico vere vel analogice tali fluunt, adeoque Imperans fundatam pro se intentionem habet, & necessitas imminens, quæ horum plerumque servitiorum causa est, sæpe dilationem non patitur, hinc ab executione initium fit, & moribus Germanorum teste Balthasar *de Operis subditorum pag. 115.* contra subditos contumaces, inobedientes & refractarios, per arresta bonorum & personarum proceditur, multa indicitur, carceri mancipantur, inque eo pane & aqua cibantur, fructus fundi præcluduntur, pignorationes jumentorum fiunt, villæ rusticæ cum omnibus instrumentis tamdiu quasi sequestrantur, donec detrectantes in ordinem redigantur & debita Dominis obsequiosè præstent Andr. Gail *lib. 1. obs. 17. n. 8. Casp. Ziegler. ad aur. prax. Nic. Calv. §. Nobil. n. 104.*

§. VI.

Eandem cogendi viam, quoties de jure mutantis liquido constat, sequimur quoque in Operis Vulgaribus, quando subditi Domino jurisdictionali, vel operas denegant, aut licitæ mutationi obluantur *arg. l. 6. §. 1. de Pan. Gail. de Arrest. Imp. c. 10. Stamm. de Servit. Person. L. 3 c. 24. n. 2. Sixtin. de Regal. L. 2. C. 13. n. 65.* Immo cuilibet Domino incarcerationem absque metu incurrendi pœnam carceris privati, casu quo Lassi vel homines proprii obedientiam

B

denegant,

denegant, licitam esse, contendunt Hahn. *ad Wes. sub tit. de Stat. hom. n. 2. & ad tit. de liber. caus. Struv. Exerc. 49. Thes. 16.* idque per *Auth. ad hoc C. de lat. lib. toll. l. un. C. de Colon. Illyr. t. 2. C. de Emendat. Serv.* Quam Licentiam jurisdictionem domestica n vocat Brunn. *ad l. fin. C. an serv. profact. suo: per l. 4. C. de Patr. pot.* tutius tamen erit, ut Magistratus officium desuper imploret dominus jurisdictione destitutus, aut si res moram non patiatu r v. g. si homo proprius aufugerit & propterea huic compedes injecerit, de quo casu Hahn. loquitur, statim id Magistratui indicet, ac captivum ejus custodiz offerat *arg. §. 1. Inst. de vi bon. rapt. l. 176. de R. I. l. 7. C. unde vi.* delicata enim hodie est Jurisdictionis materia, neque omnia quz de servis Jure Rom. constituta sunt, huc promiscue & sine delectu applicari poterunt.

§. VII.

Porro si contumacia sit enormior, nec ulla spes emendationis, ne tunc Dominus in perpetua lucta vivere cogatur & subditorum malitia in magnum superioris præjudicium quotidie augeatur, refractarii ut bonis divenditis emigrent & alio se conferant, aliquando coguntur. Balthaf. *de Oper. Subdit. C. 18.* Richter. *Dec. 98. n. 11. seqq.* ibi: *Wos ferne eure Unterthanen eines Theils oder alle ihre schuldige Frohnen wohin dieselbe richtig vertheilet/zu leisten in Verweigerung stehen: So send ihr euch eurer Gerichte/ wider die Ungehorsamen/welche auff Zusprechen und fernner Annahmen sich widerspenstig erzeigen, zu gebrauchen befugt. Sönnet demnach einen jeden Widerspenstigen mit 8 Tage Gefängniß oder 10. Gulden Geld, Buß zu milden Sachen anzuwenden belegen/ und bey weme dieses nicht fruchtet/ demselben/ daß er sein Guth/ so mit Frohnen beschwehret/ losschlage/ und verkauffe/ gebietheñ/*

then / ihm auch / wann euch die Ober-Gerichte zustehen/
das Dorff verbiethen / V. R. W. neque dubito cum Carpz.
quod pro re nata inobedientes relegari & à provincia exclu-
di possint, asserere in P. 2. C. 51. Def. 16. Ceterum quod
de re mediis adversus contumaces intendandis in §. præce-
denti dictum est, id ex Statutis vel Observantia cujuslibet
loci declarationem atque lucem accipit, alicubi enim ab
incarceratione, alibi à pignoratione, communiter vero
à multa initium fieri solet, quem morem prudens Judex
tuto sequetur & servabit.

§. VIII.

Non tamen semper in Operarum mutatione, quamvis
ex ex Superioritate Territoriali fluant, ab executione ini-
tium faciet Dominus, quid enim si subditus à solitis & inso-
litis, ordinariis & extraordinariis operis, ex speciali Supe-
rioris indulgentia se exemptum contendat & probabiles im-
munitatis adeptæ causas incontinenti demonstrare queat?
quid si sæpius ejusmodi generis casus emerferint & nihilomi-
nus in interrupta exemptionis quasi possessione longissimo
tempore permanserit, an hunc inauditum per remedia ju-
ris prætoria ad cæcum alias obsequium, oborto collo tra-
hemus? non puto; Ita enim & potestas ipsius Imperantis
& privilegium principale ejusque concessio expressa vel ta-
cita Jung. L. 11. de vacat. L. 6. §. 4. de muner. (ne de violenta
juris quæsitæ aut turbatione aut ademptione quid dicam,) in
dubium vocaretur, tantis itaque circumdatus præsidii au-
diendus omnino subditus, ne alias sub specioso necessita-
tis publicæ prætextu, patiatur injuriam, & sub justissimo
sæpe clypeo innocentissimus succumbere cogatur, Jung.
Ziegler, de Jur. Maj. L. 2. C. 2. §. 59. & Cardin. de Luca in
Theatr. verit. & Just. trakt. de decim. disc. 6. n. 12.

§. IX.

Idque multo magis in Operis Vulgaribus five eas Princeps five privatus prætendat, obtinebit, neque enim in his, fundatam intentionem & juris præsumptionem pro se habet Imperans, nec quodlibet præsum eximia potestatis velamentum, quamlibet in subditos licentiam concedit, & ut tanto minus de veritate hujus asserti dubites: Pone privatum Principi prædium aliquod, una cum operis huic annexis, cessisse, sed Principem loco earum pecuniam prætere, subditos vero mutationi tanquam illicitæ, omni modo contradicere, & eam tanquam rem hæcenus inauditam venditare, Dominum e contra quasi possessionem mutationis prætere, hic, etiam in Principe quippe juri privatorum utente, pro manutentione & adversus turbatores via Juris legitima procedendum *arg. præm. Inst. in pr. arg. L. 3. §. 2. seqq. uti possid.* Nam nequidem imperans in possessorio potest juris resistentiam fingere itaque titulum à subdito exigere, præsertim si tale jus subsit cujus æque Princeps ac subditi capaces sunt Lyncker. *Resol. 92.*

§. X.

In Principibus vero & Statibus Imperii hoc quoque speciale est, quod per Advocatum Fisci vel Camerae, lites, quæ inter ipsos & subditos intercedunt, coram propriis Dicasteriis plerumque instruant, cognoscant ac decendant & ne forte suspecti, Judicesque in propria causa videantur, Consiliarios suos, quoad controversias has in judicio pendentes, à juramenti vinculo, quo alias ipsis tenentur, tantisper liberare, imo ut tanto minus sinistram suspensionis notam incurrant, ad instantiam partium, vel etiam proprio motu, Actorum transmissionem admittere & rei decisionem exteris Academiis vel Scabinatibus committere soleant,

Struv.

Struv. *Exerc. 4. Th. 66. Pr. adl. 10. de Jurisdic.* Harpprecht.
Conf. 14. n. 123. seq.

§. XI.

Quare si Domini cujuscunque status vel conditionis in quasi possessione mutationis Operarum, ut v.g. pro operis pecuniam exigere possint, existant, & subditi præstationem detrectent, interdictum uti possidetis, (quod moribus hodiernis utrique judicio summarissimo scil. & ordinario accommodatur,) obtinebit vid. Engelbrecht *de Oper. Rustic. Th. 19.* vel hodie actione in factum vid. Lauterb. in *Comm. L. 34. t. 17. §. 2.* agendum *L. 3. §. 2. & seqq. uti possid.* Erhard. c. 35. *lit. B.* Knipsch. *de Nobilit. L. 3. c. 21. n. 143.* Nam remedium illud etiam ratione rei incorporalis adeoque operarum nomine recte intentatur, & quidem ex interpretatione edicti utile hoc interdictum erit. *L. 8. §. 5. in fin. ff. si serv. vind. fin. uti possid.* Jung. *Mev. p. 6. d. 173.* Sicuti idem de Nobilitatis, cujuslibet in genere dignitatis, quasi possessione Jurisdictionis turbata &c. competere, demonstrat Carpz. in *p. 2. const. 7. d. 11. & 12.* Quare tanto minus ratione Operarum, quæ speciem servitutis & rem incorporalem constituunt *arg. t. t. de Oper. Serv. denegari poterit, præsertim cum tantum operetur quasi possessio in incorporalibus, quantum vera in corporalibus efficit, atque ratione rerum corporaliū & pro harum retentione, interdictum directum conceditur, igitur ex deductis intuitu jurium & rerum incorporaliū utile suppetet. Add. Cap. Querelam de Elect. & Elect. pot.* Struv. *S. J. C. Exerc. 45. Th. 112.*

§. XII.

Et si vel unicus actus quiete exercitus fuerit, is tamen in Summarissimo ad manutentionem sufficit, quia hoc non tam veram & propriam possessionem quam statum rei qui-

erat tempore motz litis, respicit. Posthinc de *Manut. Dec. 17. n. 2. & Dec. 156.* imo actum præjudiciale permittens taciturnitate sua eundem approbasse videtur *L. 1. §. questum ff. de aqu. quot. & altiv. Menoch. de Remed. rer. poss. ult. n. 36.* Si itaque eo tempore, quo exactio reiteratur, prius querela à debitoribus moveantur, manutentioni locus erit *Mev. p. 8. dec. 63. Knipsch. de Nobilit. L. 3. C. 31. n. 131. seq.* ubi quoque monet, quod si intra annum & diem Subditi non fuerint conquesti, impressio amplius ob notoriam & quietam quasi possessionem, non præsumatur, *Mev. von dem Zustand/ Abforderung x. der Baursleute x. Q. 2. n. 17.* neque hæc indistincte in operarum Dominis, cum delictum importet, nisi probetur, intervenisse creditur *arg. l. 51. pro Soc. Diximus* sufficere actum unicum sciente adversario quiete exercitum ad manutenendum in Summariissimo, unde sua sponte fuit, quod si subditi contradixerint, reclamaverint, protestati fuerint, vel ad Superiorem provocaverint, actus ille, qui liti causam præbuit, agenti non profit, ex ejusmodi enim facto præstantis assensus minime, ejus vero dissensus aperte colligitur *Lynck. resol. 661. Mev. p. 2. d. 188. p. 3. d. 91.*

§. XIII.

Et quamvis quod attinet possessorium ordinarium, interdictum uti possidetis illis, qui vitiositate tituli laborant, puta, ab adversario, vi clam vel precario possident, non concedatur, *L. 1. §. fin. uti possid. L. un. C. eod.* exceptionem tamen precarii in Summariissimo non attendi vult *Mev. P. 9. Dec. 117.* Sane textus in *L. 14. de vi & vi arm.* quem pro sua sententia allegat, ad interdictum unde vi, in quo id odio spoliatoris speciale est, *Struv. Ex. 45. th. 109.* pertinet, interim sententia hæc, (ut ut expresso juris textu destituatur,) ob celeritatem processus, & quia vitia possessio-

nis ad ordinarium spectare creduntur, in praxi commu-
ter recepta videtur. Posth. *de Manut. Obs.* 42. n. 123. seq.
Lynck. *Resp.* 169. n. 72. seqq. Carpz. *L. 1. R. 1. n. 27. seqq.*
Idem erit in actu ab initio violento, sed ex post expresse
vel tacite ex silentio annali approbato, neque id sine ratio-
ne, remittens enim jus suum, eo amplius uti nequit *L. 14. §. 9. de edil. Edict. Mev. P. 8. Dec. 64.* Interim in casu quo
probatio precarii est liquidissima, v. gr. si de eo ex literis
Domini ad operarum debitores missis, manifeste appareat,
ut multiplicatio processuum evitetur, & ne pro aperte in-
justam fovente causam, cum gravissimo subditorum dispen-
dio pronuncietur, manutentionem denegandam esse exi-
stimarem *arg. C. cum Abbate X. de re jud.* notorie siquidem
improba possessio nullum habet juris adminiculum Lynck.
Resol. 661. *Mev. p. 4. d. 368. n. 5.* sicuti nec manutentio-
nem in Summariissimo ei concedimus, qui pendente lite,
quasi possessionem mutandi operas, licet à iudice, prius ob-
tinuit, est enim talis ob vitium attentatorum, nunquam
iustificabile *tot. tit. ut lit. pend. nihil innov.* spoliatori similis
Lyncker. *de Res. & Mev. p. 4. d. 368. per tot.*

§. XIV.

Et quia hoc interdictum, quatenus Summariissimum
complectitur, ad actus juniores seu præsentaneos uti mo-
nitum reflectit *Ord. Cam. p. 2. t. 15.* ita ut si unus se in antiquio-
ribus, alius in actibus novioribus funder, hic præ priore
manutentionem mereatur, *Frider. de Process. L. 1. C. 45.* Or-
dinarium vero, actus possessorios antiquiores requirit, in-
deque ad præsens tempus respicimus, & noviores adversarii
actus turbatorios esse, colligimus *C. 9. X. de probat.* ita ut
dum interdictum conceditur possessionem adhuc penes im-
plorantem existere supponamus *L. 1. §. 2. de Interdict. L. 1.*
L. 3.

L. 3. §. 6. uti possid. §. 4. Inst. de Interd. nam nec antiquior sine presentanea, in prædicto juris remedio quicquam operatur *Mev. P. 3. Dec. 91. Posth. de Manus. Obs. 71.* Gonzaletz Telletz *ad d. c. 9. n. 9.* Hinc sua sponte fluit, quod cum possessio non transeat in hæredes, factum quoque insistentiæ per mortem cesset *L. 23. de Acq. vel am. poss. L. 12. §. fin. ad exhib. hæredem*, propter turbationem defuncto factam, vel etiam ob id quod jacente hæreditate contigit, quicquid Clud. Frider. Mind. aliique sentiant DD. hoc interdicto quippe quod à parte actoris actualem rei insistentiam requirit, expetiri non posse *Struv. Ex. 41. th. 118. Lauterb. in Comm. tit. uti possid. §. 7.* ubi tamen actionem in factum ratione damnorum ex turbatione illatorum concedit hæredi, quæ etiam videtur esse sententia Brunnem. *ad L. un. C. uti poss. in fin.* Itaque interdictum quoque dabitur, quoties vi Statuti, possessionis à defuncto capte, in hærede ipso jure, sine facto apprehensionis (uti in non nullis Germaniæ locis usu receptum, ac ab allegante, ob juris communis repugnantiam probandum,) continuatio est, tunc enim ea per mortem (secus, ut Jur. Romano quanquam aliqui ex *L. 30. Ex. quib. caus. maj.* idem in suis hæredibus, sed perperam, cum textus solum de combinatione temporum defuncti & hæredis quo ad effectum implendæ præscriptionis, non vero de continuatione possessionis agat, adstruere conentur) nullatenus interrupta creditur.

§. XV.

Sicuti vero ad fundandum hoc interdictum utile, à parte Actoris, pro diversitate processus, vel quasi possessionem, aut ad minimum juris detentionem vid. *Posth. Dec. 10. n. 6. seqq.* ita intuitu Rei turbationem, per quam exercitio juris nostri impedimentum ponitur, vel illud judicialiter

cialiter sive extrajudicialiter in dubium vocatur, merito de-
sideramus *L. 3. §. 2. seq. uti possid.* Sive autem quis per se si-
ve per alios turbaverit aut actum turbantis ratum habuerit,
parum refert *L. 7. quod vi aut clam* Clud. in *Syllog. rer. quot.*
c. 8. sect. 3. n. 50. seqq. Et quia tantum factum inquietantis
respicimus, hoc vero personale est, hinc adversus heredem
quatenus talem interdictum non datur, nisi is ex turbatio-
ne lucrum senserit *L. 12. §. fin. ad exhib.* Clud. d. l. n. 73.
Schöpf. in *Jp. tit. uti poss.* n. 10. Agimus ad id ut manuten-
tio decernatur, adversarius à turbatione desistat, damna
quoque & interesse reparet *L. 1. §. 4. L. 3. §. fin. ff. L. un. C.*
uti poss. L. 9. de Interdict. Struv. *Ex. 45. sb. 121.* Schacher. in
Coll. Th. pract. tit. uti possid. Cautionem insuper de non am-
plius turbando in presenti remedio Practici urgent Gail. *l.*
Obs. 106. Frider. de *Interd. t. 7. c. 2. n. 6.* quod in utili hoc
interdicto, praesertim ubi in materia servitutibus simili ver-
samur, admitti potest *L. 7. de aq. quot. & est L. 7. & 12. si*
Serv. Vind. Balthas. de *Oper. Subd. cap. 18.* Marp. v. 2. *Conf.*
30. n. 13. alias dissent. Struv. Sententia d. l. verior videtur,
nihil enim hac de re in formula *L. 1. uti poss.* continetur, &
L. un. C. eod. de cautione à victore non à victo praestanda
manifeste agit: Ceterum observatu dignum est quod notat
Lauterb. d. l. §. 12. in fin. ex hoc interdicto mandata non solum in-
hibitoria de non amplius turbando, molestando vel gravando,
nec offendendo: sed & de Restituendo, Relaxando &c. *S. C.*
quotidie discerni.

§. XVI.

Et hoc quoque remedium multo magis competet,
quando Dominus contra tertium experitur & vel in aliena
jurisdictione, aut alterius Status territorio mutationem o-
perarum inducere satagit, Regionum vero vel Jurisdictio-

C

nis

nis Domini exigentem in quasi possessione turbant, iustissimum enim & tunc erit, metum armorum & scandali precavere, vel etiam pro substrata materia, pro iustiore quasi possessione decernere *L. 3. §. 2. cum seqq. uti possid. Engelbr. de Oper. Rust. §. 91.*

§. XVII.

Quod si vero Domini è quasi possessione mutandi operas penitus dejecti fuerint, interdictum unde vi considerata Juris analogia ipsis competere, dubium vix habet. Etsi enim hoc remedium, non nisi de rebus soli eique coherentibus *L. 1. §. 3. cum seq. de vi & vi arm.* non vero intuitu mobilium (quo referri posse videntur opera maxime manuarum) nisi per quandam consequentiam *L. 1. §. 32. & L. 29. d. 1. detur L. 3. §. 15. eod.* deinde vim atrocem & improbam desideret *L. 1. §. 3. & 29. de vi & vi arm. Mey. P. 7. Dec. 59. n. 1. & 2. Gail. L. 2. Obs. 129. n. 10. Struv. Ex. 45. th. 105.* Qualis in materia mutationis operarum vix concipi poterit, subditi enim per constantem harum denegationem vim proprie non inferunt, sed à præstatione setantum subducunt, tamen quia etiam pro recuperanda rerum incorporalium quasi possessione hoc interdictum utiliter applicatur *L. 3. §. 15. & 17. L. 9. §. 1. de vi & vi arm. Menoch. de Recup. poss. rem. 1. n. 81.* imo homines proprii & adscriptitii pars terræ creduntur & immobilibus accensentur *L. 23. §. 1. ibique Brunnem. de Agric. & Cons. Nov. 7. C. 1.* & qui à suo jure arcetur vim improbam præsumptive pati creditur *L. fin. C. und. vi.* hinc tali interdictum hoc minime denegandum Erherd. *de Oper. Rustic. Concl. 35. lit. 3. Engelbrecht de Oper. Rustic. th. 92. Knipsch. de Nobil. L. 3. C. 31. n. 144.* Porro quia non quidem possessio sed jus recuperandicam, in hæredes transmittitur, hisce quoque remedium illud.

illud recte applicatur *L. 1. §. 44. de vi & vi arm.* sed contra heredes in factum actio, quatenus ad eos pervenit vel dolo ipsorum contigit quo minus perveniret datur, *L. 1. §. fin. L. 2. §. 3. pr. §. 9. 1. d. 1.*

§. XVIII.

Proficuum magis recuperandæ possessionis remedium exhibet nobis *Can. redintegranda C. 3. qu. 1.* à priori multis omnino modis distinctum, & quidem (1) subjecto tam activo quam passivo; attribuitur enim cuicunque non tantum qui vi dejectus, sed & cujus Juri, quovis modo injuste officitur, adversus quemcunque universalem & singularem successorem, B. & M. fidei possessorem, licet ipse neque spoliator sit, nec spoliationis notitiam habuerit, vel rem non à spoliatore, sed *b. f.* & justo titulo à tertio *b. f.* possessore acceperit; idque ob generalitatem canonis & odium spoliū Lyncker in *Anal. ad Erot. Dess. sub tit. de rest. spol. qu. 3.* Diff. Peretz, in *C. sub tit. und. vi. n. 20.* Hub. ad *ff. tit. de vi & vi arm.* (quo ipso quoque differt à condicte. *ex c. 18. X. de rest. spoliat.* quippe quæ concium spoliū possessorem expetit. Struv. *Ex. 43. th. 112.*) (2) Objecto ad restitutionem tam rei mobilis quam immobilis ac cujuslibet Juris Gail, *L. 2. obs. 75.* Myns. *C. 3. O. 30.* Struv. *Ex. 43. th. 113.* (3) Duratione, non enim anno sed demum lapsu 30. annorum ex-
perat Lyncker *Dec. 641.* Horn. *Class. 12. R. 22.* Nec minus datur cessionario *arg. L. 42. de adm. & per. tut.* ad id ut libera quasi possessio mutandi operas illico restituatur Balthaf. *de Oper. Subdit. C. 18.* Engelbrecht *de Oper. Subdit. th. 92.* omne damnum & interesse, una cum litis expensis refundatur Menoch. *recup. poss. rem. 1. n. 306.* Lyncker *Dec. 168.* etiam si quis à Judice sub specie autoritatis publicæ, per inordinatum processum, aut injustam exceptio-
nem,

nem, licet principale rescriptum praecefferit, spoliatus fuit. tit. L. 1. §. 31. & 41. ff. de vi & vi arm. L. 6. C. cod. C. 7. X. de rest. spol. Gail. L. 1. obs. 76, Mey. P. 8. d. 386. Brun. Cent. 3. dec. 8. Ziegl. ad Lancell. Inst. Jur. Cap. 1. §. 10. §. 5.

§. XIX.

Aliud adhuc spoliatio remedium, nimirum ex C. 10. X. de rest. spol. suppeditat operatum Dominis Engelbr. d. th. 92. Sed fateri quidem cogor, quod ibidem sicuti & in C. 17. cod. mulieri à qua maritus, ob praetensam sanguinis attitudinem, sua sponte discessum fecerat ipsamque via facti consortio conjugali privaverat, tanquam personae spoliatae, omnimodo & celeriter succurratur, interim decisio nihil speciale continet, & non nisi communem in Cap. spoli legulam, spoliatus ante omnia restituendus, pro fundamento habet, imo si inde ad diversitatem actionis inferre vellemus, quot distincti, sub tit. X. de restit. spoliat. casus reperiuntur, tot quoque diversa Juris remedia fingenda forent, quod mihi omnino absonum videtur, extensionem itaque vel declarationem potius communis, quam novi remedii introductionem in cap. 10. admittimus, majorem illud forte approbationem meretur, dum tam in Judicio retinenda quam recuperanda possessionis, in materia operatum & licita harum mutatione, Domino adversus debitores, Implorationem Officii Judicis, ut is de plano mediis jure congruis refractarios ad obedientiam cogat, proditam esse tradunt interpretes arg. L. 1. §. 10, de Offic. praef. urb. L. 9. §. 3. de Offic. procons. Maul. de homag. c. 4. n. 26. Engelbr. d. th. 92. Balth. C. 18. Knipsch. de Nobil. l. 3. c. 21. Interea si dixerim, intentato hoc remedio generali, pro re nata, hodie, mandata cum vel sine clausula in Camera Imperiali decerni, non multum forte errabo O. C. p. 3. t. 23. Schwanm. Proc. Cam. L. 2.

L. 2. O. 134. Gail. L. 1. Obs. 13. seq. Hæc omnia quæ diximus tunc quoque procedunt, quoties tertius vel territorii Dominus proprio motu, aut ad instantiam subditorum nos dejecit, & operas una cum mutatione earundem sibi attribuit, idque ob generalitatem remediorum hæcenus relatorum scrupulum non patitur.

§. XX.

Quod si vero rustici vel homines proprii, ut mutationem operarum declinent sequæ à præstatione consueta subtrahant in aliud territorium, vel alienam clientelam & protectionem se conferant. conditione ex *L. 14. C. de Agric. & Censit.* adversus possessores, ut fugitivus prius nobis restituatur, commode experimur Brunnem. *ad d. L. 14.* cujusmodi remedium possessorii judicii est, hinc cum fugitivus sui ipsius furtum faciat, *L. 1. C. de furt. & Serv. corr.* & tali vitio res affecta penes tertium existat, quæstio Domini ad petitorium rejicitur, modo condicens se B. F. adscriptitium possedisse *L. vitia rerum 11. C. de acq. vel am. poss.* eumque sub hoc vitio ad tertium pervenisse & possideri, sufficienter demonstrare queat. *Stamm. de Serv. pers. C. 26. seq. Brunn. d. l.* neque quæstio Domini, utpote ad petitorium pertinens, remedium possessorium remoratur, quod ampliat *Posth. de Manui. Obs. 42. n. 5. seqq. Struv. Ex. 45. th. 119.* ne confusio Judiciorum fiat, quamvis causa Domini liquida & notaria sit *arg. L. 1. §. 3. & 4. uti possid. §. 4. Inst. de Interdict.* Verum cum tali casu petitorium absorbeat possessorium & juxta deducta ad §. 2. omnes circuitus evitandi, hinc contraria in praxi recepta, æquior quoque videtur *Sententia Mev. P. 3. Dec. 248. n. 4. seq. Schilter Exerc. 47. §. 61. Lanterb. in Coll. ad tit. uti poss. §. 13.*

§. XXI.

Ea, quæ Dominis in casu legitimæ operarum mutationis, concessimus remedia, pleraque etiam servitiorum debitoribus, quando illegitime præter jus & æquitatem, operæ vel aggravantur, pro solitis insolitæ exiguntur, mutatio quo ad locum, tempus objectum aut generaliter contra modum antiquitus receptum contingit, ex paritatis ratione, cum eorum causa, libertatem nimirum respiciens, favorabilior sit, applicamus, unde si tales in quasi possessione libertatis ab indeterminatis & insolitis, nec non à præstatione pecuniaria pro operis turbentur, onus alias inconsumetum exigatur, debitores & subditi, interdicto uti possidetis recte experientur, omnibus enim injuste gravatis indistincte, adeoque etiam sub nimia operarum mole gementibus opportune Prætor succurrere voluit *L. 1. pr. & §. seqq. L. 4. uti possid. Erhard. de Oper. Rustic. Conclus. 36. lit. b. Jac. Menoch. de Retin. possess. remed. 3. n. 122. Andr. Fachin. lib. 1. conf. 4. n. 26. Thom. Maul. de Homag. 1. 4. n. 17.* Idque procedit quamvis Princeps contra tenorem conventionis & observantiam eas in præjudicium subditorum multiplicare, aut etiam operas simul & pecuniam ab iis extorquere conetur vid. Harpp. *Conf. 30. n. 249. & mult. seqq.* in operis enim omnis innovatio, glebæ addicti, homines proprii, Rustici vel subditi sint, suspecta est, nec regulariter admittenda *L. 23. §. 1. vers. caveant autem C. de Agric. & Censib. Can. Servitium 31. Caus. 18. qu. 2. Can. Contra morem 8. Dist. 100. cap. pervenit X. de Censib. Brunn. ad d. L. 23. n. 9. Klock. tom. 1. C. 26. n. 41. & hoc remedio præter damna ac interesse ob factum turbationem, etiam ad cautionem de non amplius molestando, uti supra quoque monitum, agitur, cum alleg. Balthaf. de Oper. Subdit. cap. 18. n. 119. Sixtin. de Regul. l. 3.*

c. 13.

c. 13, n. 53. Knipsch. de Nobil. l. 3. c. 21. n. 152. Engelbr. de Oper. Rustic. lib. 107. Idque in Camera Imperiali observatum meminit Gylman rer. jud. lib. 2. decis. 3. n. 5.

§. XXII.

Nec minus, quoties Domini à debitoribus aut subditis, mutationem operarum inusitato hactenus modo, remediis subinde violentis, extorquent, vel prædia, ratione quorum servitia præstantur via facti, aut perviolentiam, obdenegatam eorundem præstationem, invadunt, sibi que præter fas addiunt, in summa, debitorem quasi possessione, non alia, quam quæ expressa vel usu recepta sunt præstandi spoliant, carceribus, mulctis aliisque cogendi mediis, ad obsequium urgent, toties Jure Romano *Interdicto unde vi* vid. supra §. 17. de Jure Canonico vero ex Can. *redintegranda Caus.* 3. *Quæst.* 1. ut ante omnia læsus plenissime, refusis expensis, damno & interesse restituatur, juste experiatur, sicuti enim jura obstinatum debitoris operarum renitentiam per vim intentatam nullatenus probant, ita apparenter quoque injustam, ac ab executione inchoatam exactionem minime ferunt *L. 1. C. de Execut. rei jud.* ac ne quasi possessio ejusque commodum alicui eripiat diserte prohibet *L. 1. ut lit. pend.* & huic opinioni adstipulantur Menoch. *recup. poss. remed.* n. 21. seqq. & Erhard. de Oper. Rust. *Concl.* 33. *lit. C.*

§. XXIII.

Neque dubitandum, quin etiam subditis adversus superiores, interdictum *unde vi* verbis in factum temperatis consequenter & actio spoli competat *L. 6. C. und. vi C. 7. X. de restit. spoliant. cum alleg. D. Berger. P. 1. R. 206. n. 6.* Idque multo magis tunc procedit, quando Dominus injuste turbans vel dejiciens, jurisdictione destituitur, aut alterius territorii subditos immoderatis & insolitis hactenus operis defatigat,

fatigat, tunc enim ob proprium quod subest interesse, & ne ad munera publica subeunda inhabiles oneris hujus debitorum, efficiantur, territorii Dominus horum curam habere & iniquæ exactioni resistere potest *L. 3. & 5. C. de jur. fisc. Sixtin. de Regal. d. l. C. 13. §. 55. Knipsch. d. l. n. 155.*

§. XXIV.

Exceptio quoque spoli, qua mediante actoris intentio tam diu sistitur, isque à limine judicii, etiam in alia causa, donec restitutio, damnorum & expensarum reparatio ac restitutio, facta fuerit, repellitur, servitorum debitoribus competit. *C. 1. de rest. spol. in 6. C. 2. X. de ord. cogn. Mev. P. 4. D. 70. add. D. Berger in P. 2. R. 47. & 71. Horn. C. 9. Resp. 21.* Eam quoque nudis detentoribus spoliati competere, testis est Berger *P. 1. R. 300. n. 11.* locum quoque habet quamvis spoliū per modum actionis in judicium deductum fuerit *Horn. d. l. & quia spoliū est quid personale non datur ea contra actorem de spolio tertii, factum enim alterius impium innocenti qui non spoliavit, nec id mandavit, aut ratum habuit, nocere nequit C. 15. de Restit. spoliat. Zang. de Except. P. 2. c. 18. n. 10.* unde nec filius ex proprio jure v.g. ex causa fideicommissi agens hac exceptione ob spoliū patris, cujus hæres fuit, si credimus Berg. hac exceptione tenetur, *in P. 1. R. 300. n. 11.* Est autem hæc exceptio dilatoria adeoque regulariter ante litem contestatam proponenda, nisi causa spoli post eam prius expicienti innotuerit, sin secus, istam remisisse videtur. *Laut. in Coll. Th. pr. tit. de vi & arm. §. 24.* ubi etiam probationem hujus exceptionis fieri seu ut idem explicat in tra 15. diēs offerri debere ex *C. 1. & fin. X. de ord. cogn.* monet, jung. *Struv. Exerc. 46. th. 6.* idque Praxis servat *Ruland. de Commiss. & Commiss. l. 4. c. 4. n. 8.*

§. XXV.

§. XXV.

Neque tamen Regula illa spoliatus ante omnia, & quidem plenarie restituendus, indistincte procedit, sed fallit (1) si quis sine violentia deiectus fuerit, tunc enim non nisi causæ cognitione præcedente restitutio conceditur, Gonzaletz Telletz cum *alleg. ad C. 15. X. de for. comp. n. 10.* Et hoc Jus (2) in restitutione rerum incorporalium, ut non ante omnia restitutio fiat, obtinere communiter DD. volunt, cum in his ficta tantum & præsumta non formalis violentia contingat, Gloss. in *L. ult. C. und. vi ibique Cujac. Don. & Covarr. 3. Var. resol. 16. n. 7.* quæ sententia in causa spoli, ob generalitatem Canonis, impietatem spoliatoris, & metuendum in societate humana abusum mihi suspecta videtur, dicamus itaque eam non aliter locum sibi vindicare, quam si causa spoli dubia existat, *Mev. p. 7. d. 159. & p. 9. d. 9. seqq.* neque succurritur (3) spoliato à superiore quoties ei juris præsumptio resistit, nisi tituli probatione vel alia præsumptione juvetur *Mev. p. 1. d. 44. Stryk. V. 1. C. 25. n. 588. B. D. Hert. de quas. poss. prob. th. 9.* Tanto minus (4) quando quis causa cognita spoliatus est à Judice, utpote pro quo præsumptio Iustitiæ militat, restituitur *Can. 3. C. 7. Q. 1. D. Berg. P. 1. R. 206. n. 5. & 6.* porro (5) nec subditos interdicto *uti possidentis vel unde vi* aut in genere remedio possessorio audiendos esse existimamus, quando apparens solum, non vero actualiter injusta mutatio intercedit, quæ de re sub *Cap. 3.* latius actum est. Unde si indefinita Domino à subditis operæ debeantur, hicque alias, & quidem tales, quas subditi vel debitores nunquam exhibuerunt, exigat, vel præstari cogat, jus querulandi cessabit, quoniam à mero ejus arbitrio & liberrima facultate, exactio servitorum pependit, adeoque nisi aliud quid intercedat

D

præ.

præscriptio initium capere non potuit *Mev. p. 4. d. 130.*
Sane si operæ immodicæ exigantur, Judex eas ex æquitate
moderatur *Mev. p. 4. d. 132. & seqq.*

§. XXVI.

Et si vero operarum debitoribus, etiam imploratio
officii judicis adversus Dominos servitia aggravantes & mu-
tare conantes, ab interpretibus concedatur *L. 1. C. in
quib. caus. col. L. 7. §. præterea ff. de injur. Balth. de Oper. Russ.
c. 18. Gail. lib. 1. obs. 17. n. 3. Sixtin. de Regal. lib. 3. cap. 13.
n. 54. in tantum ut Superior ex officio suppressis austeritate,
vel nimia impressione rusticis, subvenire teneatur L. 6. §.
2. de Offic. Pres. Myns. cap. 5. obs. 8. in fin. Sixtin. d. l. n. 55.
Knipsch. de Nobilit. l. 3. c. 21. cum allegat. n. 153. & 154.
Erhard. Concl. 36. lit. d. Ecclesia quoque oppressorum cu-
ram habeat *arg. c. 10. 11. & 13. X. de for. comp.* tamen quo-
ties de aggravatione vel servitiorum mutatione liquido non
constat, processus vel mandata sine clausula subditi à Ca-
mera minime impetrant, sed prius literæ informatoriz (*Be-
richt: Schreiben*) à Statibus exiguntur, & ex post, pro re-
mata, Mandata vel cum vel sine clausula decernuntur, Or-
dinat. *Cramer. p. 2. tit. 23. & 24. R. I. de anno 1594. §. So
sollen auch zum fünfften 79. Cap. Leop. art. 3. in fin. Joseph.
Art. 17. Carol. Art. 19. Rec. Imp. de anno 1654. §. 105. Sixt.
d. l. n. 61. Rhet. de lit. inform. c. 2. n. 3. Mindan. de process. lib.
1. cap. 13. Erhard. c. l. idque ne facile subditi ab obedientia
& reverentia Dominis debita detrahantur, æquissime confir-
tutum videtur l. 38. de rei vind. l. 2. solus, matrim. cap. 3. X. d.
Appellat.**

§. XXVII.

Diximus in causa dubia, quoties vero de impressione
aggravatione, mutatione & servitia Domini manifeste con-
stat,

stat, frustra iudex literas informatorias expectat, sed ne innocentes per immoderatas Dominorum exactiones penitus emungantur, acerbius tractentur, vel etiam subinde territorium deserere cogantur, illico personis concedendo saluum conductum, & per mandata sine clausula, ob præsentissimum in mora periculum iudex superior subvenit. Nam si, ut demonstratum dedimus, ex officio suppressis Imperans succurrere tenetur, Engelbr. *de rust. oper. thes.* 109. quanto magis is, qui opem ejus debite implorant, suppetias feret Mynf. *c. s. obs. 8 n. 4. 10. § 14* Marburg. *Consil.* 16. n. 37. Mind. *d. lib. 2. c. 13. n. 4. & seqq.* Erhard. *Conc.* 37. per tot.

§. XXVIII.

Admodum autem periculosum est Subditis, adversus Superiorem ejusve officiales, Operarum mutationem, acerbis & violentis remediis, urgentes, violentam resistantiam, & vindictam, in despectum authoritatis publicæ ex 2. §. 22. *ibi depraedare*, suadere, præterquam enim, quod textus citatus communiter, de publica, quæ jure magistratus contingit, non privata depraedatione accipiatur, Struv. *Synt. Feud. C. 15. Aph. fin.* Officialis Mandatum à Superiore habens ejus vice fungitur, proinde ob reverentiam huic debitam, ministri jussum despicere non licet *L. 6. C. de Episcop. aud. Cam. qui resistit. C. 2. §. 3.* Et imperans, vel habet Superiorem & tunc ad hunc per remedia juris legitima datur recursus Klock. *L. 1. Conf. 37. n. 123.* aut eo in mundo destituitur & injustitia æquo animo ferenda Deoque exemplo Israelitarum, qui Pharaoni, operas quotidie aggravanti se mini me opposuerunt, sed auxilium à benignitate Divina, in summis afflictionibus expectarunt, res patienter committenda. Quod si tamen mandato destituatur officialis, & notorie causa injusta subsit, vel is sine causa cognitione procedat, tanquam

tanquam privatus , cui servato moderamine defensionis , resistere licet , *L. 1. C. unde vi. l. 5. C. de jur. fise. L. ult. C. de discuss.* Mev. p. 1. d. 27. Struv. *Ex. 42. ib. 23.* Mager. *de Advocat. arm. c. 13. n. 322. seqq.* consideratur Wesenb. 2. *Conf. 100. n. 16.* In defectu tamen potius quam excessu peccare mallet *Can. 63. Caus. 16.* Qu. 1. ne occasionem scandali vel tumultus subministrarem *L. 176. de R. I. Lyncker Resp. 113. n. 96. & seqq. jung. Grot. J. B. & P. L. 1. C. 4. per tot.*
§. XXIX.

Hæc quæ dicta sunt , etiam commode ad servitia feudalia applicari poterunt , *Ludwel. de Feud. cap. fin.* Et usum quoque in Feudis Imperii habent : Referens apud Deckher. *Rel. Camer. 4. n. 13. & seqq.* Itter. *de Feud. Imper. c. 25. §. 10.* modo sciamus ob reverentiam , quam subditus Domino Vasallus Feudum concedenti debet 2. *Feud. 22. & 23. L. 7. §. 4. de obseq parent. & patron. quas.* Loco interdicti. unde vi verbis temperatis actione in factum agendum esse *L. 1. §. 43. de vi & vi arm. junct. 2. feud. 22.* Strauch. *de Hostenditio §. 23.* Struv. *Synt. Jur. Feud. c. 11. aph. 3. & cap. 16. aph. 3.* neque , quod finaliter addendum , ulla apud nos residet dubitatio , quin Dominii directi hæres , adversus Vasallum , sub qualitate prætenſi hæredis servitia præstare detrectantem interdicto quorum bonorum tanquam remedio adipiscendæ possessionis experiri queat , *Hahn. ad Wesenb. sub tit. quor. bon. n. 8. Gail. L. Ob. 152. n. 17.* quod etiam in reliquis operarum debitoribus procedit *L. 13. §. fin. & L. 42. de hered. petit.*

CAP. VI.

(37)

CAP. VI.

De Remediis Petitoriis, in puncto mutationis operarum competentibus.

SUMMARIA.

§. I. *Post possessorium, quando partes quiescere nolunt, petitorium, etiam in puncto mutationis operarum subintrat.*

§. II. *Remedia intuitu Mutationis Servitorum in petitorio competentia, tum Jus personarum, tum rerum respiciunt, & aut per modum actionis vel accusationis proponuntur, priora aut ex jure in re aut ad rem originem trahunt.*

§. III. *Ex jure personarum oriuntur actiones prejudiciales & directæ & utiles, utraque, vel affirmatoria vel negatoria, directæ affirmatoria etsi hodie rariores, non tamen in foro Germanico sine omni fructu sunt.*

§. IV. *Utilis affirmatoria frequentior est, ex quasi Statu vitæ accipit, & competit Domino adversus homines proprios, gleba addictos; adscriptitios & subditos, mutationem admittere recusantes.*

§. V. *Negatoria prejudicialis directæ ei, qui in quasi possessione libertatis constitutus est, adversus prætendentem Dominum ut liber declaretur, competit, utilis vero iis operarum debitoribus, qui se in tali conditione, ut Servitorum aggravationem pati teneantur, constitutos esse negant, datur, quod si vero de Statu hominis liquido constet, prævia imploratione officii Judicii, sine processu proceditur.*

§. VI. *Non obtinent hæ actiones prejudiciales inter Dominum & Vassallum, nec inter locatorem & conductorem intuitu mutationis operarum, neque competunt regulariter pro vindicando Subdito, ubi fallentia insimul assignantur.*

§. VII. Inter actiones reales primum locum occupat rei vindicatio, quæ itidem directâ & utilis existit, illa pro vindicatione Servi à tertio possessi, hæc utile dominium vel simile jus habenti datur, si constat de fuga non opus est processu, sed illico remittendus Servus vel homo proprius, & qua pena in contravenientes Statuta sit?

§. VIII. Si autem Jus Domini manifestum non sit, vindicatio utilis ob hominem proprium vel colonum intentabitur, ipse vero colonus, si per tempus congruum in quasi possessione liberatus subsisterit, actione præjudiciali conveniendus.

§. IX. Datur ad id, ut servus vel homo proprius cum omni causa restituatur, & quid de liberis apud b. f. possessorem natis dicendum? horum restitutionem negat Mevius.

§. X. Sed ejus sententia refutatur.

§. XI. Neque hac in materia nimium Mevio esse fidentium exemplo declaratur.

§. XII. Mulier non sequitur conditionem mariti, nisi in eam tacite vel expresse consenserit.

§. XIII. Altera in rem actio, in puncto mutationis operarum confessoria & huic opposita negatoria dicitur, competens imprius Statibus Imperii, qui operas eminentes vel quaslibet, ab alterius territorii Domini Subditis prætendunt.

§. XIV. Diximus dari inter Status Imperii, gens enim libera adversus gentem non actionibus sed armis utitur.

§. XV. Contra proprios subditos confessoria minus recte intentatur, sed aliis remediis utendum.

§. XVI. Inter privatos quoque ratione hominum propriorum eadem denegatur.

§. XVII. Utilis quibuscumque applicetur?

§. XVIII. Contra quos confessoria, &

§. XIX. Ad quid tendat?

§. XX.

§. XX. Negatoria directa Servi Domini, Utilis usufructuario, creditori, Domino hominis proprii &c. conceditur, nunquam vero ipsi operarum debitori.

§. XXI. & XXII. Adversus quem & ad quid hac actio tendat?

§. XXIII. Inter actiones personales, quae ob mutationem operarum competunt, (1) actionem ex stipulatu, (2) locati conducti, & (3) conditionem feudalem causa data causa non secuta referimus.

§. XXIV. Subditis & Rusticis ratione mutationis operarum datur (4) conditio ex privilegio.

§. XXV. In rusticana conditione constitutus (5) conditio ex l. 1. C. ex quib. causis coloni.

§. XXVI. His qui violenter supprimuntur (6) conditio ex l. 7. C. unde vi. cuius usus hodiernus demonstratur.

§. XXVII. Ob nimiam sevitiā succurritur subditis ex officio.

§. XXVIII. Ad communia remedia refertur (7) actio iniuriarum (8) leg. Aquilia & (9) leg. Diffamari.

§. XXIX. Per viam accusationis proceditur adversus criminis fracta pacis publica reos.

I.

Finito Iudicio possessorio, si partes quiescere nolint, ad petitorium, in quo de proprietate, vel ipso rei alicujus Jure declarando finaliter agitur, causa devolvitur. Struv. *Ex. 9. lib. 14.* Et quavis Mev. in *tract. Vom Zustand/ Abforderung und verwieterter Abfolge der Bauersteute Qu. 4. n. 11.* in puncto mutationis operarum favore agriculturæ & boni publici causa, celeriter esse procedendum ex l. 14. C. *de Agric. & censu.* cum Menoch. *remed. recup. poss. ro. n. 117.* contendat, tamen præterquam quod citatus à Mev. tex-

tus remedium quoddam possessorium proponat, nihil commune habet, processus cum actionibus petitoriis, nam & hæc aliquando summariter tractari possunt, vid. *O. C. p. 2. tit. 3. Brunn. in process. c. 1. n. 26. seqq. §. n. 42. Fromm. in diff. de Summar. & Ord. per tot.* petitorium itaque possessorium sequitur, l. 36. de *R. V.* & ubi posterius ibi etiam prius existit l. 10 *C. de Judiciis.* Idque evidentius ex ipsa actionum in subsequentibus proponendarum natura clarescet, add. *Struv. Ex. 13. th. 53. Fromm. de condom. territ. c. 1. §. 7. Schilter. Exerc. ad pandect. 3. §. 22. Schöpf. in Iprud. sub. tit. si. Serv. vind. n. 8.*

6. II.

Remedia in materia mutationis operarum, tam inter Dominum & harum debitores, quam etiam aliquando inter priorem & tertium, occasione Servitiorum competentia & petitorium constituentia, tum ex personarum, tum rerum Jure originem trahunt, & hæc rursus, vel per viam Actionis, verbo hoc laxius sumto, quatenus implorationes etiam hoc nomine veniunt l. 178. §. 2. de *V. S. Jung. Vinn. ad pr. J. de act. vel accusationis.* vid. *inf. th. fin.* proponuntur. Illa aut ex Jure in re aut ad rem, hocque iterum tum conventionis, tum æquitatis legalis, immediate fluunt quæ singula qualia sint ordine proponemus.

§. III.

Et quidem ex Jure personarum actiones præjudiciales vitæ & substantiæ capiunt, sunt vero hæc rursus alie directæ, quæ de ipso Statu propriæ tali concipiuntur, alie utiles, quæ ex interpretatione prudentum, aut moribus introductæ sunt & circa Jus personarum Statui affine versantur, utraq; iterum vel affirmatorie, quibus medianibus quis Jus sibi aliquod in conventum asserit, illudque declara-

declarari petit, vel Negatoria, quibus quis, quasi Statum præsumptum alteri negat, seque eatenus liberum pronunciari postulat §. 13. *J. de act. l. 14. de probat. arg. l. 3. §. 4. l. 5. §. 8. de agnos. lib. Struv. Ex. 46. tb. 68. Stamm. de serv. pers. l. 3. C. 20. Mencken ad tit. de stat. hom. p. 10. Vinn. ad §. 13. J. de action. Quamvis vero directæ rarior in foris Germaniæ usus sit, non est tamen omnino nullus, quid enim si Turcam in bello ceperis, eumque in servitutem redegeris, isque se tibi subduxerit, & per notabilem temporis tractum se pro libero gesserit, operasque tibi exigenti deneget? certe hic non alia quam præjudiciali directæ affirmatoria agendum, si talis forte à te possessus in libertatem proclamet Negatoria experiendum, ac proinde liberale Judicium obtinebit d. §. 13. *J. de act. & l. 14. de probat. t. t. de liberal. caus.**

§. IV.

Vtilis autem, frequentius Tribunalia Judicium occupat, majoremque, uti ex ipsis rerum argumentis constat, fructum promittit. Ponamus ergo, quod affirmatoriam attinet, hominem proprium, adscriptum vel glebæ additum, nec non subditum, ratione certarum rerum nobis obligatum, vel operas plane non, vel earum mutationem justam pati nolle, actione præjudiciali utili adversus tales experiemur, hoc enim Jus assimilationem quandam cum hominis Statu habet, indeque per consequentiam fuit, nuda si prius aliquem adscriptitiæ conditionis vel hominem proprium esse constet, indeterminatæ (nisi aliud convenerit, Statuta vel mos Regionis contrarium suaserint,) regulariter ab eo exiguntur operæ, l. 18. *C. de Agric. & censit. l. 1. C. de pred. Tamiae. Mev. von dem Zustand/ Abforderung und verwickelter Abfolgung der Bauersleute qu. l. n. 5. & seq.*

E

Potest

Potest alicubi ut ad incertas operas, etiam vulgares, rustici vel subditi Jurisdictionis Domino obstringantur, receptum esse, ante omnia itaque questio quasi Status, an illi, qui a nobis conveniuntur in ea conditione, ut vel operas præstare vel earum ampliacionem pati cogantur existant? disquirendum erit; quo reperto (sponde sua mutatio de qua queritur decisionem inveniet, adde *l. 3. C. de agric. & censit. l. un. C. de colon. palast. l. 57. ad municip. in terminis Struv. Ex. 47. th. 68. Mencken. ad tit. de stat. hom. pag. 10. Stamm. de Serv. Pers. lib. 3. c. 20. Engelbrecht. in Dissert. de Oper. Rust. th. 100. quam affirmatoriam alii confessoriam nuncupare solent, Höpping. de Jure insignium cap. 14. §. 2. n. 14. Schilter. in Exerc. ad ff. 3. §. 26. in notis noviter subjectis, Myns. Rsp. 11m. 3.*

§. V.

Econtra negatoria præjudicialis directæ, ei, qui in Statu Libertatis constitutus est, nec Dominum agnoscit, adversus istum, qui hunc servum suum esse contendit, ut liber declaratur, competit §. 13. *Inst. de act.* Utilis vero iis qui se homines proprios, in conditione rusticana constitutos vel subditos esse negant, ac proinde alteri onerum præstationem vel earundem extensionem aut mutationem, vel ad minimum tales se operarum debitores esse qui prætentamæ Dominis operarum ampliacionem, pati non teneantur, & proinde se liberos ab ejusmodi oneribus, vel aggravationibus declarari ac in Statu priori se conservari, & nequid novi imponatur aut exigatur, mediante sententia pronunciari petunt arg. §. 13. *ibi an liber an libertus sit J. de act. l. 14. de probat. l. 1. §. 7. ff. de liber. hom. exhib. Mev. vom Zustand de und Abforderung ic. der Bauerleute. qu. 2. n. 238. & seqq. Schilter. cit. loc. Menckenius in Instit. Synop. pag. 148. Stamm*

Stamm. de Serv. Pers. lib. 3. cap. 20. Perez. ad l. un. C. de colon. palast. ibique Br. n. 6. Ceterum hæ actiones tam Affirmatoria quam Negatoria tunc, quoties Jus prætendentis Domini dubium est, locum habent, si vero id certum & liquidum existat, tunc vel interdictis vid. cap. præced. §. 3. cum seqq. experimur, vel officio Judicis celeriter pro re nata aut Domino subditis succurritur l. 1. §. 7. de liber hom ex h. l. 14. C. de Agric. & censit. §. fin. J. de his, qui sunt sui vel alieni Juris. Schilter Exerc. ad ff. 3. §. 22. Knipich. de Nobil. Sagat. & Togat. l. 3. C. 31. n. 153. seqq.

§. VI.

Illud tamen credere noli, actiones has inter Dominum Feudi & Vassallum in casu ampliationis servitiorum competere, nullum enim hic jus personarum subest, cum Vassallus intuitu rei quam accepit, ad fidem, obsequia & operas, non ratione singularis Status seu conditionis personæ sit obstrictus Domino. Faber ad §. 13. Inst. de act. n. 11. seq. Struv. Syntag. Jur. Feud. c. 16. aph. 2. n. 6. & promptiora utique inter ipsos remedia obtinent, quæ suo quoque loco assignabuntur; Idem dicendum, quoties ex prædio locato operæ debentur, neque enim tunc conductor novam personam induit, aut Status eius ullo modo afficitur, denique regulariter pro vindicando subdito, qui non impetrata à Domino venia domicilium mutavit & alio se contulit, locum non habet l. 5. §. 3. de capt. & postlim. rev. firmissimum enim libertatis fundamentum est, sui quemque Juris retinendi & dimittendi Dominum esse, nisi mutatio sit intemptiva in fraudem forte onerum publicorum facta, vel Statutum aut conditio personæ obstat l. 3. ad municip. ibique Brunn. plane si quis alterius subditum contra suam voluntatem retineat, itaque juri ipsius obsit, memoratæ actiones intentari poterunt, Schilt. Ex. ad pandect. 3. §. 25. §. VII.

§. VII.

Ex Jure in re Dominii tum directi, tum utilis, rei vindicatio, itidem directa, vel utilis oritur. *l. 23. de R. V. t. t. si ager vect. vel Emph.* & directo Servi nostri, à tertio quomodocunque possessi, itaque per consequentiam onere vindicantur. *l. 5. §. fin. de R. V.* consideratur enim tunc servus non ut subjectum, sed ut juris objectum. Quod Utilem spectat, quæ utili Domino applicatur, vel ei qui jus aliquod simile habet præsciendum, quod si homines proprii vel glebæ addicti fugiant, & de fuga constet, vel Jus alias Domini apertum sit, non opus sit processu, sed ad solam instantiam Domini talis sequi & operas præstare cogatur. *Nov. 17. c. 14. ibi suscipientes alienos agricolas sic odio habebis, sic compelles citò reddere, quos suscipiunt male: imò ex officio ad Dominos remittendi, nec ab alio Magistratu tolerandi, etiamsi eos nemo prosequatur Nov. 80. cap. 4.* quanto magis itaque si Dominus restitutionem urgeat, id Jus obtinebit, *Mev. dict. loc. qu. 2. n. 4. & seqq.* Manus quoque injectio, si à nemine detineatur colonus, obtinebit arg. *l. un. C. de colon. Palest.* ibique Brunn. & Perez. datur & eodem casu conditio ex *l. 23. §. 2. C. de agric. & censit.* adversus eum qui alienum adscriptitium vel colonum in rus suum, sciens dolo malo, vel occultandi gratia suscepit, vel ex post alienum esse rescivit, ad duodecim libras auri fisco inferendas, ipsi vero Domino, præter fugitivum, insuper eius æstimationem præstare, *l. 12. C. de agric. & censit.* & publicas pensitationes *l. 8. C. cod.* sicque parochiæ decimas & alia solita, *Br. ibid. n. 5.* itemque hominem cum peculio & sobole & omni interesse restituere tenetur *l. 23. §. 2. C. de Agric. & censit.* ibique Brunn. n. 5. seqq. Engelbrecht. de oper. Russ. tb. 96. secus erit si quis ignorantè & b. f. ejus tanquam

tanquam liberi hominis certa mercede conducti, opera utatur, tunc enim legum prædictarum poenam evadit *d. l. 8. verb. nec. mercedem laboris debitam consecuti sunt, C. de Agric. & censit. ibique Br. n. 2. add. l. 4. de fugit.*

§. VIII.

Quando verò tertius hunc possidet neque de Jure Domini manifeste apparet; rei vindicatio utilis intentari poterit per *l. 23. C. de agric. & censit. l. un. C. de colon. Palaest. ibique DD. tanquã adversus ejus hominis, qui sui ipsius furtum fecit possessorem arg. l. 1. C. de Serv. fugit. & d. l. 23. cum alias ipse colonus non hac, quippe quæ contra tertium b. vel m. f. possessorem unice competit l. 36. de R. X. sed si per aliquod tempus in quasi possessione libertatis exstiterit, actione præjudiciali, uti jam tum monuimus, conveniatur, add. *Mev. vom Zustand/ &c. der Bauerseuthe qu. 2. n. 1. seqq. Perez & Brun. ad l. un. C. de colon. Palaest. Datur quoque contra eum qui se liti, actore scilicet ignorante, quod non possideat, obtulit, talis enim perinde ac si possideret convenitur l. 25. de R. V. item qui etiam ante litem contestatam dolo malo vel etiam culpa lata l. 226. de VS. possidere desuit vel fugiendi & se subducendi consilium suppeditavit, tanquam possessor convenitur, & recte, malitiæ enim suæ poenam hic merito sentit. l. quod si dolo 22. l. 27. §. 3. l. 36. de R. V. *Mev. d. l. qu. 2. n. 211. seqq.***

§. IX.

Aid competit, ut res cum omni causa restituatur, habita tamen distinctione inter b. & m. f. possessorem, utilitarum ante & post litem contestatam perceptarum, harumque extantium & consumtarum juxta §. 35. ibique DD. *J. de Res. Div. & acq. ear. Dom. l. 2. C. de R. V. l. 36. & 37. de her. ed. pet. late Struv. Exerc. ad pandect. 11. th. 21. seqq. Sed*

quid de liberis apud b. f. possessorem medio tempore natis dicemus? Respondet quidem Mev. *in d. tract. vom Zustand &c. Der Bauersleuthe* q. 2. n. 34. *seqq.* inter B. & m. f. possessorem, deinde utrum partus, ante, an post litem contestatam apud priorem editus fuerit, distinguendum esse, ut hoc casu vindicanti officio Judicis perinde ut in m. f. possessore contingit, etiam restitutio nati sit facienda l. 10. C. de usur. & fruct. l. fin. C. de liberal. caus. non vero hoc, idque exemplo fructuum quos b. f. possessor percipiendo suos facit, constitutum esse l. 25. §. 1. de usur. l. 48. de acq. rer. Dom. bonam enim fidem tantum possidenti prestare quantum veritatem Domino l. 136. de R. J. idque tanto evidentius inde patere, quod fundamentum repetitionis nimirum Dominium deficiat, & Jura solum restitutionem m. f. possessori verè vel effective tali injungant l. 17. §. 1. h. 20. ff. §. l. 1. C. de R. V. insuper inter partum ante & post litem contestatam perceptum, manifeste distinctionem faciant, l. 10. de usur. l. fin. C. de liberal. caus.

§. X.

Verum pace tanti viri, licebit quod res est exponere, ipse Mev. decisionem huius questionis ex J. Rom. & materia Servorum desumendam esse fatetur, quod ambabus amplectimur, neque enim hac in materia aliud Jus universale Germaniam unquam recepissemus nobis constat, jam vero Jus civile apertam inter acquisitionem Domini, fructuum & partus ancillæ in §. 37. J. de Rer. Civ. & acq. ear. Dom. differentiam constituit, cum enim in §. 35. eum qui b. f. & iusto titulo fructus percepit. eorundem Dominum fieri docuisset, idemque Jus ad usufructuarios quoad punctum acquisitionis extendisset, in §. 27. quid sub fructu intelligatur, latius exponit, & disertis verbis, partus vero ancillæ

in fructu non est, itaque ad Dominum proprietatis pertinent, cuius rei ratio ibidem & alia in L. 27. de hered. petit. subiungitur, manifesto argumento in puncto acquisitionis Domini aliam rationem fructuum aliam partus censerī, quod & innuit Imperator in L. 60. de usufr. & in L. 28. §. 1. de usufr. deinde ipse textus in L. 10. de usufr. & L. fin. C. de liberal. caus. luculenter contrarium adstruunt, dum enim partum ante litem contestatam à b. f. possessore perceptum in petitione ancillæ non contineri statuminant, insimulque exceptionem, nisi specialiter & pro hoc egisset, subjiciunt, utique Jura ne frustra & sine vi operandi, hæc verba posita videantur, separatam partus nomine vindicationem admittunt, idque inde venit, quod homo ob præstantiam, accessionis loco non habeatur L. 44. de adil. edict. & hoc est quod vult Ulpianus in L. 7. §. 3. exceptionem rei Judicatæ in causa matris non obesse partui & vice versa ff. de except. rei Jud. errat itaque Mev. omnem actionem, ob interversum Dominium (est siquidem hoc in questione & petitio principii) deficere audacter satis asserens, & quod si parificationem inter fructus & partum ancillæ, in vita Jurisprudentia, instituere vellemus, autor in propriam sui ipsius perniciem gladium strinxisset, notum namque est quod fructus perceptos & extantes b. f. possessor non irr. sed revocabiliter tantum suos faciat, §. 35. J. de Rer. Div. ibique Vinn. L. 48. ibi interim suos facit de acq. rer. Dom. Struv. cum alleg. Ex. 11. th. 22. adeoque idem lus in partu, qui existit, admittendum foret, & condictio sine causa pro repetitione, perinde ut in fructibus competeret L. 3. C. de condict. fin. caus. Bach. ad Treut. v. 1. Disp. 22. th. 11. Ast, ut ad illas in præsentiarum angustias recurramus, necessarium minime videtur, Dominium enim partus, per solam b. f. possessoris perceptionem

nem, acquisitum non esse, abinde sufficienter patescit, quod usucapio ejus Jure nostro desideretur; *L. 11. §. 4. de publ. in rem act. L. 48. §. 5. de furt.* Et ne mihi quisquam, textus de furtiva ancilla, in qua id speciale sit, loqui reponat. Ecce alios qui de aliena, non furtiva eadem tradunt nimirum *L. 4. §. 18. L. 44. §. 2. de usurp. & usucap.* Si itaque non aliter Dominium partus b. f. possessor, quam mediante usucapione consequitur, consequens est, quod ea nondum impleta, avocatio partus separata actione fieri queat, neque argumentum à contrario sensu in *L. 17. §. 1. & L. 20. de R. V.* contra apertos Juris Civilis textus, ipsamque Juris Analogiam, aliquod robur, præsertim cum Juri sæpe exempli tantum gratia, non exclusive & illustrationis causa, casum minus dubitabilem, idem tamen in alio dicturi, adducant; quicquam operabitur; Itaque nisi præscriptio intercesserit, partum cum ancilla avocari posse crederem, jung. Brunn. ad *L. 11. de publ. in rem act.* Struv. *Exerc. 43. th. 9.*

§. XI.

Et ut obiter moneamus, non nimium hac in materia fidendum Mev. Ille enim in dicto tractatu partum in hominibus propriis sequi patrem aliquoties ingeminat, cum tamen Jura natis ex ancilla, unde argumentum ad homines proprios ducimus, cum Stainm. de *Servit. pers. L. 1. C. 2. & L. 3. C. 2. & 3.* Hahn. ad tit. ad *Stat. hom. n. 5. & tit. de Oper. Libert.* Klock. de *Contrib. C. 2 n. 33.* Wehner. voc. *Leibseigenschaft* Brunn. ad *L. 1. C. de Oper. lib.* Mev. t. tract. *Q. 1. n. 27. seqq.* nisi Statuta vel mores loci repugnent, Mev. *d. l. n. 30.* Balthaf. *d. l.* Köpp. dec. *qu. 11. n. 3. seqq.* diserte matris conditionem assignent, pr. *J. de Ingen. L. fin. C. de lib. caus.* neque matrimonium parentis, (quod quoque Jur. Can. inter

inter servilis conditionis personas subsistebat , *l. t. de Conjug. serv. l. negotium conficit , & mores patrii in Hassia , Westphalia , ne dicam tota , quatenus istiusmodi generis homines agnoscit , ferme Germania , secundum quos par- tus ventrem perpetuo sequitur , repugnant , Struv. cum alleg. Exerc. 40. lib. 72.*

§. XII.

Multo minus itaque mulier, conditionem mariti as- sumet, nisi in eam expresse arg. *L. fin. C. de transact. L. 22. C. de Agric. & censit. cap. grandi 2. de suppl. negl. pralat. in 6. Dent. 15. §. 12. seqq. Hufan. d. h. c. 3. n. 5. Vom Zustand &c. der Bauern & Leute / qu. 2. n. 49. seqq. vel tacite consenserit , quid enim si prædium quod incolunt conjuges non alios quam homines proprios ferat, idque mulier sciat, numquid tunc conditionem hanc , in semet ipsa approbasse videbi- tur? *L. 7. C. de lib. caus. Anton. Fab. in Cod. L. 7. def. 7. Mev. d. qu. 2. n. 74. quid si Regionis mos, lex vel Statutum ean- dem omnibus sortem imponat? Cothm. V. 2. conf. 42. jung. Hufan. de Homin. propr. c. 3. § 4. Mev. d. qu. 2. n. 55. seqq.**

§. XIII.

Altera in rem actio , in puncto mutationis operarum de jure prodita , Confessoria & huic opposita Negatoria vocatur. Prior est qua mediante servitutem vel quasi ope- rarum, vel facultatem eas pro lubitu mutandi , & per con- sequens jure nobis asserto libere utendi declarari , & cau- tionem de non amplius imposterum impediendo , una cum reparatione damni dati , præstari petimus. Pro meliori autem hujus materiæ intellectu distinguendum nobis omni- no videtur, utrum operæ earumque extensiones in alieno, an in proprio fiant. Illo casu vel jure Superioritatis Ter- ritorialis , & tunc actio confessoria , si Principi v.g. Imperii,

Operas

Operas in alterius Status territorio mutare volenti, a Regionis Domino contradicatur, vel alias ei iniuste obex ponatur, haud dubie competit, est enim jus servitutis simile tale jus in alieno exercere, neque tunc Dominus contra naturam servitutum aliquid facere, sed tantum ut subditi operas praestent, pati cogitur, jung. *L. 15. §. 1. de Servit.* Hugo de *Statu Imperii Rom. Germ. cap. 6. §. 31.* Fromm. de *condom. territ. cap. 1. §. 7.* Porro via facti, quoties ordinaria juris remedia suppetunt, non esse procedendum, sufficienter constat.

§. XIV.

Notanter dicimus inter Principes & Status Imperii, nam si gens quadam in alterius gentis territorio operas legitime constitutas habeat, & mutationi iustae ab Imperante istius populi alteri impedimentum ponatur, vel iniuste aggravatio intentetur, quia tunc Iudex & forum competens, cum Superiore destituantur, deficit, arma negotium determinabunt, inter justificatorias enim belli causas non minus juris quasi denegatio, quam aliorum subditorum suppressio, teste Grotio de *I. B. & P. l. 2. c. 1. cum seqq.* refertur: Expedit tamen mediatores admittere, vel negotium arbitris decidendum committere, quo ingens malum, quod belli tadas subsequitur, tempestive praecaveri queat. Grot. *d. l. c. 23.* Quomodo Princeps Superiorem non recognoscens, Operarum vel Eminentium, vel Vulgarium, immutationem inter proprios subditos intentans, a pracepto sine longo litis sufflamine initium faciat, & inobedientes mandatis paenalibus, Arrestis, incarcerationibus &c. ad obedientiam redigat, id jam tum supra monuimus. Solent tamen Boni Principes exceptiones & quereles subditorum clementer audire, & se potius benignos populi patres, quam rigidos & severos miserorum Tyrannos exhibere.

§. XV.

§. XV.

Quod si vero, inter eos, qui Superiorem comiter venerantur, subditi tamen absolute tales non sunt, nisi verbum hoc ab omni imperfectione politica purgetur, puta Status Imperii Ord. Cam. de A. 1555. tit. 1. c. 2. Rhet. in Inst. I. P. l. 1. tit. 3. §. 2. Ecclesiasticos sive Seculares, & proprios subditos ratione mutationis vel aggravationis qualiumcunque operarum, disceptatio oriatur, Regionum Dominis actionem confessoriam communiter applicare solent; Marp. vol. 2. conf. 30. n. 12. Knipsch. de Nob. Sag. & tog. c. 21. n. 142. Klock. de Contrib. cap. 19. n. 424. Verum cum opera Eminentes ex altiori principio, Superioritate nimirum territoriali, ut aliquoties innuimus, fluant, & in ejus consequentiam ex tacita civium obligatione, qui dum principem in populi defensorem elegerunt, etiam eo ipso, in omne id; sine quo tutio Patriæ vel dignitatis principalis obtineri nequit, consensisse videntur, originem habeant, intuitu operarum Vulgarium vero, Superior a privato non differat: Hinc hæc actio quæ alienos non proprios subditos respicit, ad materiam mutationis valde inconvenienter trahitur, & decisio omnino ex §. 4. & 5. hujus cap. petenda. Neque eorum castra, qui subditis, eo quod juris resistentiam habeant, dum se ab operis Eminentibus & comuni omnium sorte, per jus aliquod speciale, eximere conatur, actionem confessoriam: E contra Regionum Dominis Negatoriam concedunt, inter quos est Stryk. de Act. For. Sect. 2. n. 4. §. 7. Schöpf. in Jurisprud. sub. tit. si servit. vind. infra. in præsentiarum tuto sequimur: Nam quomodo per actionem, qua servitutem in alieno vindicamus, inthuitatem rei nostræ afferere queamus? nec dum contipimus; & quando vi prius legi obtemperatio est, alia utique via, de qua infra, incedendum.

F 2

§. XVI.

§. XVI.

Eadem quaestio in Dominis Jurisdictionalibus & quibuslibet privatis, An hi contra homines proprios, colonos censitos & generaliter quoslibet operarum debitores, operas vel earum mutationem pati recusantes, remedio confessoriae actionis experiri queant? suboritur: Et utique Affirmativam plerisque juris interpretibus placuisse fateri cogimur. Gylm. l. 2. rer. judicat. dec. 40. n. 12. & seq. ex Marpurg. Oldrad. Paul. de Castro Bald. Schurff. aliisque Erhard. de Oper. Rust. th. 35. lit. A. Engelbrecht de Oper. Rust. §. 100. Idque ob affinitatem quam jus operarum cum servitute habet, jung. Struv. Exerc. 13. th. 53. Stryk. in not. ad Lauterb p. 139. verum inter jura servitutum & operarum assimilationem quandam admittamus, quid tum? Anne uaquam legimus, Operas quæ a personis debentur, ab ipsis actione confessoria peti? contra Dominum servi, vel alium impediens isto remedio utimur, nunquam contra servum ipsum *ut de oper. servit. & servitus in alieno non in proprio exercetur. L. 8. §. 1. de Servit. L. 26. de S. P. U. L. 5. si usufr. petat.* Inquis; posse evenire ut Operæ prædio alieno inhæreant, & a quolibet ejus possessore sint præstandæ, fatemur id, Ast nec tunc Actio confessoria utilis, recte intentabitur, quia natura servitutum est pati non facere *l. 15. §. 1. de Serv. Operæ autem uti patet factum præstantis requirunt L. 1. de Oper. Servor. itaque pro vindicatione istorum tantum juriurum, quæ exercentur in alieno, & non nisi patientiam alterius involvunt, non quæ hujus factum vel præstationem insimul continent, actio Confessoria utilis intentari poterit Lynck. Resp. 65. Balthaf. de Oper. Rustic. cap. 18. vers. quantum remedium: Ne tamen quis existimet, hocce casu operarum Dominum omni remedio reali destitutum esse, jam tum supra monui-*

mus;

mus, Domino directo adversus utilem ob servitorum denegationem, jus caducandi & vindicandi competere 2. f. 24. 28. 54. & 55. 1. f. 21. Kohl. de Servit. Feud. part. ult. n. 9. & seqq. Sin vero plenus pradii Dominus possessor existat & exinde operæ, certæve præstationes debeantur, actione hypothecaria Dominus operarum experiri poterit arg. L. 31. de pignor. L. 15. qui pot. in pign. hab. L. 9. de pignor. Particulæ enim INDE vel EX EO similesve hypothecam important Bard. Exerc. 31. Concl. 15. Frantzk. L. 1. Resol. 1. n. 25. seqq. Laut. in tract. synopt. sub tit. de pignor. §. 6. n. 32. Mev. p. 7. d. 49. cujusmodi generis præstationibus, etiam communiter prælatio ante alios creditores tribuitur. Struv. Ex. 44. th. 46.

§. XVII.

Ex dictis patet actionem confessoriam directam ei, cui Jus operarum principaliter debetur, competere, nimirum Domino, idque per L. 2. §. 1. ff. Si serv. vind. & §. 2. J. de act. ibique Schwendend. in Summar. Act. For. c. 2. m. 2. art. 5. utilem vero dari iis, quibus Jus ab aliis operas exigendi concessum est. Quo pertinet, primo creditor per leg. 16. de Servit. & l. un. §. fin. de remiss. 2. Vasallus, per textum in 2. feud. 8. §. Rei, versum nam & Servit. 3. Emphytheuta & Superficiarius per dict. leg. 16. de Servit. & l. 1. §. fin. de superfic. l. 16. §. fin. de pignor. act. Schwendend. de Act. Forens. part. gen. d. l. etiam Vidua, cujus dotalitio coherens operæ, hac utili, non directa recte experietur Laut. §. 4. de remiss. L. 1. si usufr. pet. L. 5. §. 1. cod. L. 16. de Servit. l. 3. §. 3. de nov. op. nunc. l. 22. de aqu. & aqu. plur. arc. & quia est actio rei persecutoria hæredibus quoque nullatenus deneganda §. 1. Jur. de perpet. & rem. act. Quamvis vero D. Lyncker in Resp. 65. n. 72. Actionem Confessoriam, quando per viam conventionis vel privilegii jura incorporalia alicui concessa sunt,

ponens exulare existimet, tamen quia diversitas titulorum naturam juris constituendi, ad quod tendunt, non immutant, §. 40. *Inst. de rer. div. & acqu. ear. dom.* una eademque servitus sive per actum inter vivos, vel per ultimam voluntatem constituitur, manet; §. *fin. Inst. de Servit. tam Urb. & c. junct. l. fin. de Servit.* hinc sententia hæc applausum vix meretur. Porro nihil refert an operæ diurnæ an nocturnæ, definitæ an indefinitæ, manuales an animales sint, semper enim rem ipsam afficiunt, adeoque in causa mutationis eadem actio realis locum inveniet, quia eadem utrobique ratio & idem agendi fundamentum subest. *arg. l. 5. §. 2. usufructuar. quemadm. cav. l. 2. §. serv. vind.* Schwend, d. l.

§. XVIII.

Agimus contra tertium, nos in ipso usu, vel operarum mutatione impredientem, VG. si Dominus pagi vel villæ, servi aut hominis proprii &c. vel alius, jus sibi circa hanc materiam asserat, & nobis quolibet modo obicem in exigendo, vel præstando ponat, *L. 6. §. 4. & L. 10. §. 1. si serv. vind.* ea quippe est natura actionum realium, ut contra quosvis jus sibi arrogantes, & impedimentum struentes, efficaciter intentari queant. *L. 36. de rei vind. L. 5. §. 1. & 7. Si usufr. pet.* Schwendend. d. l. §. 10. Maul. de bomag. tit. 4. n. 25. & Balthaf. d. cap. 18. vers. quartum.

§. XIX.

Tendit autem actio confessoria in puncto operarum mutandarum ad id, ut Jus sibi esse servituti mutandi, mediante sententia declaretur, eumque in finem, ipsi liber eorum usus in posterum permittatur, reus insuper id quod interest agentem impeditum non esse, una cum cautione de non amplius, vel per se vel successores impediendo, præstet, *L. 4. §. 2. L. 6. §. 6. L. 7. & 12. si serv. vind. L. 5. §. 1. &*

ult.

ult. si ususfructus petatur, Schwendend. *d. l. 13.* Deinde enim cautione, parum tibi, hac actione liberam mutandi operas facultatem obtinuisse, proderit, nisi adversus futuros casus remedio sufficienti tibi prospiciatur, itaque securitas in illimitatio variandi exercitio procuretur. Carpz. *L. 1. R. 69. & 70.* contra denegantes paritionem, etiam Juramentum in litem sibi locum vindicat, *d. l. 7. si serv. vind.* ibique Brunn. in fin. Struv. *Ex. 17. th. 61.*

§. XX.

Etli vero certum sit, actionem negatoriam aliquando intuitu operarum competere, quo tendit tota demonstratio Schwendendörfferi in *act. for. cap. 2. art. 6.* in eo tamen cum multis egregiis viris oppido fallitur, quod eandem (sc. quæ ex jure rerum oritur) iis à quibus operæ exiguntur, quique super extensione & mutatione querimoniam instituunt, concedat, cum tamen notissimum sit, quod ei, qui ad præstandum vel faciendum obligatur, remedium istud minus recte applicetur *L. 15. §. 1. de Servit.* Imo talis quoties operæ extenduntur, se non mere exceptive habet, itaque quasi negatoria directa servi Domino, utilis non nisi tantum illi, à cuius homine proprio vel subdito operæ exiguntur, vel ei qui quodlibet Jus in re habet, veluti usufructuario, creditori, hypothecario, conceditur, arg. *L. 12. & 4. §. 7. si Servit. vind.* Balthas. *cap. 18. vers. 3.* Nec facit, si regeras, Dominus territorii non semper exigere ab hominibus propriis, sed & sæpe à liberorum prædiis, operas vulgares, quo casu, si vel ex non debeantur, vel plus justo extendantur, utique negatoria competet, in qua sententia est Balthas. *d. l. Maul. de Homag. tit. 4. n. 17.* Gylmann. *Symphor. th. 1. p. 2. tit. 6. vot. 1. n. 1.* Engelbr. *L. sæpe cit. th. 102.* Erhard. *de Oper. Russ. conclus. 36. lit. a.* Verum præterquam quod

quod ubi deficit confessoria, ibi negatoria confessoria opposita, locum habere nequeat, §. 2. *J. de act.* & vero eam Domino intuitu suorum subditorum non competere, quia prætenderet factum, ad quod jura servitutis non tendunt, uti jam tum cap. præced. latius demonstratum dedimus, est illud probe notandum, quod actio negatoria sit ex Jure rerum, hic autem subesse Jus quoddam Juri personarum simile, quare & si non omnem actionem negatoriam negemus, uti ex infra dicendis patecet, eam tamen, quæ est opposita confessoria, minime huc quadrare putamus, frustra quoque cum Schwendend. c. 1. §. 3. & in exemplo libelli der Negatorien Klage sub PP. dices, servitutem vel operas exigi ab equis, iisque impositas esse, qui cum subditorum sicque alieni sint, Dominos equorum sive absolute liberis, sive homines proprii existant, libertatem vindicare posse, sed quid si opere manuarum exigerentur vel extendere, saltem tunc in homine proprio, ne res tua tibi servire videatur, exulabit actio, deinde equi constituunt solum instrumentum vel medium, per quod operæ præstantur, homo earum debitor est, & prædio inhaerent quidem, sed possessores sunt harum debitores, quomodoque igitur res consideretur, male huc negatoria contradistincta confessoria applicari videtur. Neque quicquam efficias, reponendo, Operas nimirum exigi in alieno territorio, quoniam id tunc tantum aliquid operabitur, quando territorii Dominus super molestus, subditis per iniquam exactionem illatis conquereretur, non, si ipsi servitorum debitores, hi enim non aliter quam per viam exceptionis, aut per remedia §. 4. & 3. aut infra recensenda communia &c. se adversus iniquam onerum horum aggravationem, recte tuebuntur.

§. XXI.

Datur adversus eum qui præter meritum contra legem conventionis & Justitiæ operas sibi debitas, sive ex solitis insolitas, determinatis indeterminatas &c. faciendo, aut alia ratione gravando debitores, iis obesse conatur, unde detrimentum in Dominum, creditorem vel Jus in re habentem manat, arg. *L. 8. §. 5. L. 7. pr. & §. fin. & L. 14. Si serv. vind. l. 11. commun. præd. l. 2. 4. de serv. præd. urb.* inque eo videtur consentire Schwend. in *Summar. act. for. cap. 2. membr. 2. art. 6. §. 10.* Quod si itaque conductor de certo quodam prædio, certas quasdam operas se soluturum spondidisset, exque in pecuniariam præstationem mutentur, nullatenus hic ob aggravationem adversus locatorem hac actione negatoria, cum prædium locantis maneat, & res ipsa hoc onere minime afficiatur, sed tantum actione personali conducti scilicet, contra locatorem pactis contravenientem experiundum erit; *L. 33. & 35. ff. locat. conduct.* eveniret enim alias, rem suo Domino contra *L. 5. §. usufr. pet. serv.* servire.

§. XXII.

Competit ad id, ut operæ quomodocunque ampliatæ, ad ordinarium modum restringantur, adeoque Subditi nostri vel ii, qui sub Jurisdictione nostra existunt, aut ratione quorum nostra specialiter interest, ultra modum consuetum non graventur, & eatenus isti ab ulteriori onere liberi pronuncientur neque Domino indebitas vel plures operas, quam antea exactæ fuerunt, exigendi Jus competat, declaretur. Engelbr. de oper. *Russ. lib. 110. l. 4. §. penult. si serv. vind.* ejus quoque quod inter est, ne ulla ratione agentes in damno existant, ratio habetur. arg. *l. 4. §. 2. si serv. vind. & cautio officio Judicis*, de non ulterius, neque per se neque per successores aggravando, exigitur. *l. 7. si serv.*

G

vind.

vind. ibique Br. Erhard. de oper. rust. conclus. 36. lit. c. Junge ea quæ supra sub. §. 13. tradita reperiuntur.

§. XXIII.

Haftenus de actionibus ex Jure Personarum, & in re originem trahentibus, ac intuitu mutationis operarum utrinque competentibus, verba fecimus, sequitur, ut ad actiones personales, quæ hac ratione sibi vindicant, progrediamur, inter quas ordine prima est actio exstipulatu, vel condictio ex moribus, si mediante stipulatione, vel pacto ex ab initio promissæ fuerint, *l. 136. §. 1. de V. O. §. fin. J. de serv.* quæ obligatio ad patientiam, etiam constituta operarum servitute durat; *l. 3. §. 2. de act. empt. vend. l. 7. si. serv. vind. Balbus l. 3. de prescript. part. 3. p. 4. qu. 5. n. 13. Lauterbach, Exerc. 17. conclus. 14. 2.* Si prædium alicui pro certa annua pensione ea lege locatum fuerit, ut quotannis præter mercedem operas, vel pro iis pecuniam &c. pro beneplacito præstet in casu mutationis licitæ vel illicitæ, actio locati conducti, modo ab hac, modo ab illa parte intentari poterit, pacta enim in continenti negotiis b. f. adjuncta iis insunt *l. 72. de contr. empt. & frustra confessoria experieris*, cum res tua tibi servire nequeat, *l. 5. si usus fruct. petat.* Vassallus 3. quando præstare servitia vel eorum mutationem Justam admittere, detrectat, præsto est ex contractu feudali, sic dicta condictio ob causam datorum, *1. feud. 21. & 25. 2. feud. 26. §. si facta.* de qua Struv. agit in *synonym. feud. cap. 8. aphor. 4.*

§. XXIV.

Porro subditus mediante exceptione ab Operis Eminentibus vel Vulgaribus, aut etiam à recepta eadem ampliatione, & solita alias extensione immunitatem per privilegium obtinens, aduersus Dominum contravenientem

tem

tem ejusque heredes, conditione ex privilegio experitur, & præter stabilimentum adeptæ ritè immunitatis reparationem damni & intereffe confequitur, Lynck. *Refp.* 75.

§. XXV.

Nec minus hominibus in ruficana conditione conftitutis, conditio ex *l. 1. C. in quib. cauf. colon. Dom. accus. poff.* ad id, ut quod indebitè exactum reftituatur, & repagulum iniquæ & laxæ nimis operarum exactiõni ponatur, concedi folet Brunn. *ad. d. l. 1. Balthafar de oper. fubdit. cap. 18.* Hufan *c. 9. n. 27.* & quos allegat Engelbr. *de oper. Ruff. §. 118.* & cum fit remedium rei perfecutorium, non eft dubium, quin heredibus, & contra heredes, ob grande etiam quod fubeft præjudiciũ & gravamen fuccelfivum detur.

§. XXVI.

Conditio *l. fi quis in tantam 7. C. unde vi.* contra eum locum habet, qui propria authoritate ex aliena Jurisdictione, vel fi privatus fit, violenter aut infcio poffeffore, fuum hominem proprium abducit, & quidem ad reftitutionem hominis datur, perdit quoque is Jus Dominii in eo, hocque non Domino Jurisdictionis, (Nam hic ob violatam Jurisdictionem, aliis remediis, fcilicet injuriarum & unde vi, utitur,) fed poffeffori, vel etiam nudo detentori, in pœnam commiffæ violentiæ, & clandestinæ abductionis, Menoch. *remed. recup. poff. 9. n. 148.* etfi forte ruficus abducenti confenferit, arg. *l. fin. C. unde vi.* addicitur, Mev. vom *Zuftand 1c. der Bauerseuthe qu. 4. n. 56. & feqq.* Quod fi autem homo proprius in quafi poffeffione libertatis per aliquot temporis fpatium conftitutus reperitur, & propria authoritate abducatur, is liber efficitur, arg. *d. l. 7. C. unde vi. & l. 21. C. de lib. cauf.* Mev. *d. l. n. 78. feqq.* requiritur autem ut abductio in effectum deducta fuerit,

rit, conatus enim non est lege notatus, adeoque in casu nostro non punitur poena actus secundi, *Mev. d. l. n. 75. seq.* nec est quod de observantia constitutionis *l. 7. C. unde vi.* dubites, vel eam moribus hodiernis cum *Struv. & allegat. Exerc. 45. tb. 113.* in Germania abrogatam esse contendas, contrarium enim ex *Ordin. Cam. Wormat. de Anno 1551. rubr. Wie es in Irrung der Possession §. und ob sich ja zu Zeiten / & in Rec. Imper de Anno 1532. rubr. Cammergericht betreffend §. item als sich 15. Mev. p. 1. dec. 95. § p. 4. d. 219 Brunn. cent. 1. dec. 32. § c. 2. d. 78. Schilter. Ex. 11. §. 13. seq. Lauterb. p. 2. Ex. 23. conclus. 9. Lynck, Resp. 179. n. 36. §. XXVII.*

Ob nimiam quoque & intolerabilem, quo subditi, Vasalli, homines proprii, in genere operarum debitores, premuntur saevitiam, Domini pravia Superioris imploratione, vel etiam eo ex officio procedente, Jure suo privantur, *2. f. 27. ibi quicumque verbis: inornate tractaverit. Andler. in Jurispr L. 1. t. 6. p. 3. n. 18. seqq. arg. l. 96. §. si illicitas de Offic. Praesid. & merito, etsi enim moderata castigatio & correctio, (in homines tamen proprios & subditos, tutius vi Jurisdictionis animadvertitur Berg. in acon. Jur. L. 1. tit. 3. §. 2. in fin.) iis qui potestatem in aliquos habent, rectè permittatur. l. un. C. de emend. propinq. l. fin. C. de agric. & censit. cyclopica tamen Ethnicis quoque hominibus indigna tyrannis & abusus hominum omni Jure vetitus, §. fin. J. de his qui sunt sui vel alieni Juris. ac Juris amissionem operatur, l. 3. C. de mancip. & colon. l. Divus s. ff. si a parente manum. l. fin. C. de bon libert. Harpp. ad d. §. fin. J. de his qui sunt sui vel alien. Jur. Hufan. de hom. propr. c. 8. n. 22. possunt quoque homines proprii aliis subditi, hoc casu cautionem de non offendendo petere Berg. d. l. not. 2. latè *Mev. diel. tr. n. 59. seqq.**

seqq. ubi in requisita privationis, itemque processum accurate satis inquirat. add. Myfing. *C. 5. O. 8.* Gail. *l. 1. o. 17.* Mev. *ad Jus Lub. l. 1. t. 4. A. 2. n. 18.* prajudicium habes apud Andler *cit. loc.* §. XXVIII.

Communia insuper operarum debitoribus remedia, veluti injuriarum, & utilem *L. Aquil.* actiones interpretes applicare solent, priorem quidem ob indebitam serviti-
orum extensionem, verbis subinde injuriosis vel etiam verbe-
ribus imperatam, arg. *L. 32. de injur.* posteriorem ad dam-
ni reparationem & interesse. Carpz. *L. 1. t. 6. R. 53.* Balth.
d. l. vers. sextum & vers. septimum. Huc quoque actio quod me-
tus causa, quoties injusta serviti-
orum aggravatio metu extor-
ta fuit arg. *L. 11. C. de his qua met. caus.* Gylm. in *Symphor. t. 1. p. 2. t. 11. vot. 4. n. 37.* Schvvendend. *d. l. §. 14.* ubi quoque a-
ctionis ex testamento meminit, & Implorationis ex *L. Diffa-*
mari, quoties Dominus, sibi mutationem operarum quam-
libet licere gloriatur, ut ipsi certus terminus ad deducen-
dum jus suum, sub comminatione perpetui silentii, praefiga-
tur, est enim remedium hoc generale *O. C. p. 2. t. 25.* adeo-
que & huc applicabile DD. *ad d. l. 5. C. de.*

§. XXIX.

Incidunt quoque in crimen fractae pacis publicae, qui si-
ve mediati sive immediati fuerint, (immedietas tamen in Ec-
clesiastica persona, & ut Regalia ab Imperio possideat, prae-
cise desideratur, Schvvend. in *J. P. part. gen. C. 3. n. 13.*) dolo
malo *R. J. de anno 1548. verb. fürseßlich/ gefährlich und freo-*
ventlich / vel vi publica, *d. Rec. ibi mit gewaltiger That &*
ord. Cam. p. 2. tit. 10. §. 4. verb. mit öffentlicher Gewalt &
coadunatis hominibus seu armata manu d. l. mit gewehrter
Hand/ subditos alienos vel alterius Jurisdictionis aut territo-
rii colonos suis Juribus privant, & iis insolita servitia impo-

nunt *Landfrieden* de anno 1548. §. 1. ibi dast auch keiner den andern. Idem erit si quis alienos subditos mutationi Justæ reluctantes ab obedientia debita abstrahat, eosque invito Superiore protegat, d. const. §. 1. vers. noch seinen Unterthanen: de pœna vid. Schvvend. d. l. §. 13. & 15. Struv. Ex. 49. th. 47. add. Brunn. ad l. 23. n. 11. C. de agric. & censu.

Superius cap. V. §. XV. dictum, in Camera Imperiali ratione mutationis operarum Mandata C. vel S. C. decerni, quod lubet hic præjudiciis illustrare.

Nimirum per Augustissimum Camera Imperialis Judicium, Mandatum de præstando debitum obsequium, Servitia & Operas S. C. Serenissimo Principi de N. contra ejus Subditos decretum & A. 1700. d. 15. Nov. reproductum est.

Et novissime in causa N. *Wormundschaft* contra dero widerseßliche Unterthanen zu N. Mandatum de non amplius detrectando debitam obedientiam & Reliqua, neque Judicium incompetens implorando S. C. annexa citatione solita, & ad videndum se incidisse, & condemnari in pœnam subditorum inobedientium, d. 5. Jul. 1714. decretum, & d. 5. Nov. 1714. reproductum est.

Et in causa N. contra N. Mandatum de præstando debitam fidelitatem & obsequia juxta præstitum juramentum, neque amplius contraveniendo, vel judicium incompetens implorando S. C. cum citatione ad deducendum, nec non ad videndum proponi jus suum & se condemnari. d. 19. Septembr. 1714. decretum; & d. 10. Decembr. ejusd. anni reproductum est.

Quod si subditi processus in summo Judicio impetraverunt, sed pendente lite attentata perpetrasse superior conquiretur? tunc hic Mandatum poterit impetrare contra refractarios.

Ita factum est in causa N. contra N. ubi mandatum decretum de præstando lite pendente debitam obedientiam & obsequia sine clausula.

Sic

Sic superius quoque cap. V. §. XXVI. dictum loco Mandati à subditis petiti, literis pro informatione solere decerni, pro cujus dilucidatione Rescriptum Judicii Imperialis Aulici in causa N. contra N. subjungimus.

(in quatenus causa postea contra subditos pronuntiata,)

& sententia executioni demandata est.

JOSEPH von Gottes Gnaden / erwählter Römischer Kayser / zu allen Zeiten Mehrer des Reichs / 2c. Wohlgebohrner Lieber Getreuer. Bey Uns haben sich Deine Unterthanen N. N. Inhalts neben gehender Abschrift beschweret / wie daß Du nicht allein die nach N. zu leistenden schuldigen Frohn Dienste / auch auf N. und anderwärts gegen das alte Herkommen zu ziehen und zu extendiren / sondern auch sonst allerhand Neuerungen einzuführen trachtest / massen Du durch den Renthmeister zu N. denen Supplicanten anbefehlen hättest lassen / hinführo gegen Ihre undenkliche possessionem libertatis vel quasi ausser dem gewöhnlichen Jährlichen Gulden Frohngeld / von 1. Pferd 6. Alb. vor 2. Ochsen. und von einem Ochsen wöchentlich 5. Alb. zu entrichten / und unerachtet sie dargegen ihre remonstrations gethan / Du jedoch die Militarische Execution an Supplicanten abgeschicket / die Frohngelder abnehmen / das Vieh wegführen / und wegschätzen hättest lassen / woben die Soldaten auf Discretion gelebet / und bey ihrem Abzug 4. Mann gefangen genommen / selbige mit denen nach dem Ober-Rhein abmarchirenden Recrouten mit- und fortgeschleppet / ja noch jüngst hin 4. Männer und eine Weibsperson nach N. gefangen führen / und einige Glocken der Dorfschafft N. executive wegnehmen hättest lassen / ohne daß sich noch diese Stund kein Unterthan bey dem Seinigen antreffen noch erblicken lassen könne ; mit

gehört

gehörtlicher Bitt Wir derowegen hierunter Unser Kayserl. Mandatcom
pönale de non gravando &c. wider dich zu erkennen gnädigst gerubeten.

Nun ist Uns auch zwar dasjenige / was bey Uns du hierin fals
eventualiter angezeigt hast / gleichfalls gebührend referirt worden:
Nachdem aber nicht abzunehmen gewesen / wie von dir also scharff mit
Wegschlep. Gefangens. nehm. auch Hirtweg. schickung der Untertha-
nen habe verfahren werden können / im übrigen aber dich mit deinem
ausführlichen Bericht zu vernehmen für nöthig erachtet worden.

Als haben Dir solch der Unterthanen obangeführtes Anbringen
mit dem gnädigsten und ernstlichen Befehl Krafft dieses einschließen
lassen wollen / daß du die Arrestirt. und Weggeführte ohne eineige Zeit-
Verlust relaxirest / frey. und ledig lasses / im übrigen allen aber an Uns
deinen Bericht innerhalb Zeit zweyer Monathen (von der Überkoinung
dieses anzurechnen /) ohnfehlbar erstattest / und einschickest / dich auch an
denen Rechtlichen Verordnungen vergnügen und beruhigen lasses.
Hierinn geschicht Unser gnädigster Will und Meynung / und verblei-
ben dir mit Kayserl. Gnaden wohl gewogen. Geben in Unserer Stadt
Wien den 23. Junii A. 1705. Unserer Reiche / des Röm. im Sechs-
zehenden / des Hungarischen im 18. und des Böheimischen im Ersten.

JOSEPH.

(L.S.) Maximilian Adam Graf von Wallerstein.

Ad Mandatum Sac. Cæf. Maj. proprium.

Frank Wilderich von Mensbengen.

*Denique §. XXVII. cap. V. dictum, interdum sine literis pro in-
formatione decretis, solvere petitis à subditis processibus
decerni, si nimirum factum sit evidens.*

Sic Anno 1700. ad instantiam subditorum N. contra N. decreta
est Relaxatio a præstito Juramento ad effectum agendi, cum Mandato
cassatorio & inhibitorio sine, restitutorio vero cum clausula.

Et Anno 1700. in causa N. contra N. Relaxationem à præstito juramento
ad effectum agendi cum Mandato Cassatorio & Inhibitorio S. restitutorio vero
C.C. annexo Salvo conductu in optima forma cum citatione super injuriis &
damno dato decrevit prælaudata Camera Imperialis. Similiter Man-
datum de non Resuscitando lites per commissionem Casariam sopitas C.C.
Subditis in eadem materia decretum & reproduatum d. 12. Sept. 1712.

•